

Замість квітів на могилу
св. п.

пл. сен. довір'я проф.
ЛЕВА М. ПОПОВИЧА

складаємо \$25.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"

Ярослава — дружина, Анатоль і
Олесь — сини, Антоніна Возьна.

Замість квітів на могилу

св. п.

ІНЖ. ІВАНА ЛУЧКОВА
з Торонта

складаємо \$30.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"

пл. сен. Роман і Ірина Вжесневські,
Торонто

Замість квітів на могилу

СВ. П. О. МИТРАТА
ДМИТРА ШЕВЧУКА
з Вінніпегу

складаємо \$20.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"

пл. сен. Роман і Ірина Вжесневські,
Торонто

Замість квітів на свіжу і неспо-
дівану могилу нашого незабутнього
колишнього Станичного і завжди ак-
тивного і любленого

пл. сен. кер. д-ра
ВОЛОДИМИРА ПОМІРКА

складаю \$10.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"

Пл. сен. Ростислав Смик
Чикаго, США

Замість квітів на могилу

СВ. П. ЛІДІЇ КЛЮФАС

складаю \$5.00 на пресовий фонд
"Пластового Шляху"

Пл. сен. Марія Павлишин,
Торонто

На Пластовий Видавничий Фонд
зібрали члени Пластової Станиці
у Вінніпезі, Канада \$50.00

Крайова Пластова Старшина
в Німеччині 194.00

Разом до 31 травня ц. р. \$244.00

Пластове Видавництво складає
щирі подяки жертводавцям і збір-
щикам.

ПОВІДОМЛЕННЯ

щодо статті Б. Брунзі, поміщеної у цьому числі "П.Ш.", ст. 18.

Ми дозволили собі сконденсувати синопсис, а з тим змі-
нити в дечому його форму, не порушуючи, очевидно, змісту.
Автор не погодився на це, але його відповідь на нашу пропо-
зицію щодо зміни прийшла запізно. Ми були в дуже прикрій
ситуації. У автора дуже просимо пробачення. Радо помістимо
другу частину статті в авторовім оформленні та інші еventуальні
доповнення. Стаття дуже корисно доповнює цілість "австра-
лійського" числа "Пл. Шляху". Редакція

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Пластуном бути — це пливати проти течії 1

ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Роман Федевич: "З думок проти течії" Ю. Шереха 5

Юрій Шерех: Над озером. Баварія 6

Наша сучасність — наше мистецтво 11

Богдан Бриндзя: Пласт в Австралії в 1990 році 18

Оксана Тарнавська: Думки напередодні ще одного ювілею 23

Віра Овчаренко-Жилан: Про пластову родину та її провідників 26

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Теофіл Старух: Чи можна попросити гопельничку? 29

Неван Грушецький: Три етапи 31

Микола Грушкевич: Чи потрібне це пластунові? 37

МИ І НАШ НАРОД

Каліста (А. О.): Пластуни на 3-му здвизі українців Австралії 39

Антін Івахнюк: "Мішані подружжя — наша загибель"? 43

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ В ДІЯСПОРІ

Дмитро Нитченко: Про творчість наших наймолодших авторів 48

Ірина Прудник-Блискавка: Австралія — колонія України 52

"ПЛЕКАЙТЕ МОВУ..."

Володимир Соханівський: Скарб у пивниці 54

ДО ДЖЕРЕЛ ПЛАСТУ

Роман Олесницький: Початки Пласту в Австралії 57

НАШІ ВТРАТИ

В гошані: Петра М. Ісаїва, о. Дмитра Шевчука, Лева М. Поповича 65

ЛИСТУВАННЯ 63

ЦЕСУС в обороні Валентина Морсза 69

Датки на пресфонд "Пластового Шляху"

Замість квітів на могили 72

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Видає Головна Пластова Булава

PLASTOVY SHLIAKH

Виходить що три місяці

Квітень-червень 1974

Ч. 2. (41)

April-June 1974

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine

2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

РЕДАКЦИНА КОЛЕГІЯ

Леонід Вачинський, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Городович, Теодор Данилів, Анна Коренець, Ольга Кузьмович, Атанас Мілянйч, Лариса Онишкевич, Любомир Онишкевич, Петро Саварин, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 травня 1974 р.: США і Канада: \$8.00, Австралія: \$5.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 2.00 фунти, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$2.00.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 2 (41)

квітень-червень 1974

Редакційна стаття

ПЛАСТУНОМ БУТИ — ЦЕ ПЛИВТИ ПРОТИ ТЕЧІЇ

(ТГ) Матеріал у цьому числі “ПШ”, згідно з нашим пляном, виготовили наші “австралійці”. Він дає нам змогу пізнати Пласт в Австралії у багатьох аспектах, бо ж кожна стаття заторкує іншу проблему, а значна кількість авторів забезпечує різноманітність поглядів на дію Пласту в діаспорі. Помітні також і деякі особливості Пласту в Австралії — його тісніше пов'язання з громадянством, українською школою, значніша, як в інших країнах, активність старшого пластуництва й Пласт-приятю.

Завдяки ініціативі Романа Федевича у цьому числі знайшлися у скороченні “Думки проти течії” Юрія Шереха, які хоча мають на увазі Пласт і добу нашого перебування в Німеччині (1948-49 рр.), проте влучністю і глибиною інтерпретації спостережень над життям пластунів у таборі і пов'язанням її із аналізом психіки українців дуже актуальні й корисні тепер, коли шукаємо рятунку щодо пластового “бути, — чи не бути?!”

Коли згадуємо із вдячністю Юрія Шереха, який дозволив нам передрукувати дещо із його есеїв, доцільно тут зазначити, що наклад книжечки “Думки проти течії” ще не вичерпаний. Корисно її прочитати усім, хто любить мислити й дискутувати. Прочитавши есеї Ю. Шереха, краще й глибше орієнтуватимемося у проблематиці нашого життя.

Саме під впливом “Думок проти течії” пробуємо відповісти тим усім нашим молодшим друзям і подругам, які постійно повертаються до проблеми пиття й курення в Пласті та до справи апробування в ньому чужої мови, як офіційної.

Редакція часто зустрічається із закидом, що, мовляв, у нашому журналі неможливо висловлювати контрверсійних думок, що в ньому нема для молодого членства нічого нового, що до втоми все тут повторюється “так має бути”, а нема ніякого намагання подавати поради як радити лихові.

Своєрідний драматизм у вислові одного з молодших друзів “Я не хочу “П.Ш.” — повторюю ще раз, бо він мені не потрібний...” ми пояснюємо тим, що йому відомі всі складності виховання не тільки як пластовому виховникові, але й як батькові, що його турботи про Пласт щирі й глибокі. Про це свідчать його шукання виходу із ситуації, шукання джерела сили, яка б могла стати опорою в складностях життя.

Явищу, що багато пластунів курять, п'ють алкоголь, розмовляють чужими мовами, провід Пласту, на думку декого з молодших у Пласті, нічого не протиставить, не протидіє. Закиди болючі. Але їх вартість у тому, що дають змогу довідуватись, що думає молодша зміна.

Проте, чи слухні вони? Ми б могли дорікати старшому пластунству й молодшому сеньйоратові, що вони зовсім не читають пластової преси, бож їм невідомі численні рекомендації ПКДругого, над якими працював пластовий загаль і які віддзеркалюють його погляд на Пласт і його майбутнє в діаспорі. А пластове майбутнє залежатиме не тільки від плекання української мови та 12-тої точки закону. Інші точки нашого закону не менше важливі. Таж допускаючи чужу мову у Пласт, грішимо проти вірності Україні, що лежить у його основі. Мовою і питтям та куренням ми турбуємося найбільше, бо їх найшвидше і найлегше помітити. Курення і пиття та брак пошани української мови — не наслідок занедбання у житті молоді не тільки пластової системи, але й вислідна цілого ряду органічно-національних хиб української психіки, це недуга людства, що живе в епосі, основними прикметами якої є підпорядкування людини гігантній машині, приневолення її бути малим коліщатком у цій машині, визбутися індивідуальності, розпливитися у масі, що керується безпринципністю, безправ'ям і силою.

Автор згаданих есеїв убачає трагедію українства ще й у тому, що нам бракує достатньої кількості людей розуму,

багатих духовістю, які зуміли б кожночасну дійсність спрямовувати в бажаному напрямі, які не залишилися б поза добою, не були б тими неплідними мрійниками, що “махають руками перед наступаючим танком” і живуть тільки минулим. Шкодять нам також пасивні пристосуванські Санчо Панчі, які обнижуючи вимоги, визбуваючись принципів, утрачають точку опертя й пливуть безвільно в потоці життя.

Майбутнє Пласту в діаспорі залежить від того, чи ми зуміємо подолати впливи функційної доби, в якій живемо, чи діятимемо за концепціями пластових ідеалів. “Активно опановуючи ходу часу”, чи діятимемо по-своєму, всупереч епосі; чи визначуватимемо самі річища життя, маючи свої закони, принципи, статuti, правила поведінки. І так як зорі відбиваються у поверхні води, так і ми із своїми прагненнями, ідеалами, діями віддзеркалюватимемося у культурі, у громадському житті, у творах рук, у способі життя, словом у цілій системі факторів суспільного життя. Пластовий закон, наша преса, вияви життя — все це складові цих факторів. Тому страх перед тим, щоб наші гасла, закон не стали пустопорожньою балаканиною про елітарність, лицарськість, а свідчення про вірність Богові та Україні святотатством, не може перемагати нашого прагнення визначувати майбутнє за пластовими принципами, не може вбивати нашу віру в нього, тобто ми не можемо модернізуватися, рівняючись до негативів.

Вартість Пласту саме в його основах, у системі, які дають нам концепцію українця і середовищ, в яких він може плекати свої духові вартості. Про це чітко говорить Богдан Бриндзя у статті “Пласт в Австралії 1990 року”, поміщеній у цьому числі.

Ми змінили місце свого замешкання, бажаючи втекти від російського варіанту реалізації функційної доби, шукаючи вищої, гуманнішої концепції доби. Наша віра в майбутнє не у словах та емоціях під час святкових хвилин, але породжена думкою, інтелектом, досвідом і переконанням, що виростає із заперечування того всього, що є на перешкоді до ідеалу. Вона допоможе нам знайти своє місце, своє незалежне існування, що акцептуватиме дійсність, але не миритиметься з її негативами.

Живучи серед інших народів, немов на кораблі серед розбурханого моря, нам допоможуть зберегтися мужні й творчі

шукання у самих себе здорових, міцних національних традицій. Поєднуючи їх із вартостями, набутими від культур інших народів, творимо свою концепцію доби.

Ще ніколи не мали таких можливостей. Можемо збагачуватись духово, інтелектуально, економічно, зокрема в Канаді, з її політикою багатокультурності, існують можливості зберегти себе своїм незалежним існуванням. Треба тільки, як це радить Ю. Шерех, кожної секунди утрючатися в життя, плисти проти течії, порядкуючи його немов суддя на спортовій площі свистком, у Пласті висловом думок, збільшуванням знання, досвіду, — словом творчим шуканням поборювати конформізм, будувати своє нутро і нашої молодії зміни, щоб завжди мати опертя у свідомості свого національного "я". Бо перед кожним (-ою) з нас різка альтернатива — "бути або сином свого народу, або його лукавим наймитом і мародером".

Криза нашої цивілізації в тому, що вона зосередилася на матеріальному поступі, тоді як кожна справжня цивілізація — це «духовий і матеріальний поступ у всіх сферах діяння, супроводжений етичним розвитком окремих людей і людства взагалі». Осередньою ідеєю моралі повинна бути «пошана життя». Добром є: зберігати життя, пособляти життю, підводити до найвищої цінності життя, здібне до розвитку; а зло: — це нищити життя, каліжити життя, погноблювати життя, здібне до розвитку. Це абсолютний основний принцип моралі, і це конезність для мислі».

За Альбертом Швайцером — стаття «Світло у темряві»,

Листи до Приятелів, січень 1955

Стережись отрути дешевих задоволень — легких кінофільмів, телевізійних передач. Зневажай усе, у гому мінімум насаги і максимум задоволення. Кіно, телевізія, якщо ними обмежені твої інтереси, принесуть тобі кінець кінцем убогість душі.

(Василь Сухомлинський)

Питання пластової ідеології

Роман Федевич

З "Думок проти течії" Ю. Шереха

"КАРТАГЕНА НАШОЇ ПРОВІНЦІЙНОСТІ МУСИТЬ БУТИ ЗРУЙНОВАНА"

Вищенаведена цитата взята з трьох есеїв Юрія Шереха, друкованих в його публіцистичній праці п. н. «Думки проти течії» в 1949 році в Німецькій. Як сам автор зазначає, вони писані в різних стилях і з різних приводів, але пов'язані єдністю провідної думки і прагненням окреслити головні потреби української духовості на сучасному етапі її розвитку.

Постає питання, гому ж вони з'являються, звичайно — у скороженому вигляді, у журналі пластової думки по двадцяти п'яти роках? Невже нікого в тому часі не змінилося, що дописував вважав за відповідне передати їх у Пластовому Шляху?

На мою думку, саме дуже мало, а то й майже, в загальному, нікого не змінилося в психології покоління, яке мало змогу читати «Думки проти течії» прямо з друкарні; а покоління, яке в тому часі народилося, сьогодні не має змоги познайомитись з думками Ю. Шереха, бо ледве ги ця скромна книжечка є тепер на полицях наших бібліотек, а якщо і є, то треба ж комусь на неї звернути увагу. Саме «звернути увагу» і є мотивом цього скороженого передруку.

Ще одна цитата із вступного слова Ю. Шереха потрібна для пояснення, поки гитаг залишиться сам на сам з автором. Ю. Шерех пише: «Надто часто в нас шукають книжки «до подушки», щоб швидше заснути. В протилежність цьому зогу дати гитагеві книжку, яка не давала б йому спати, яка хвилювала б і може навіть дратувала б

його, яка змушувала б думати, ятрила б рани, спонукувала активно шукати виходу з теперішньої ситуації, посувала б українську духовість вперед. Якщо ця книжка це завдання виконає, автор буде здоволений, які б нализки на нього не наліплювали ті, хто своїм основним завданням поставив виключити з українства здатність думати». На цьому моє завдання «звернути увагу» вважаю закінченим. Слово має Юрій Шерех.

Роман Федевиг

НАД ОЗЕРОМ. БАВАРІЯ.

Дощ закінчився, і озеро з сіро-сталевого стало жовтаво-прозорим. Воно тепер покоїться. Воно перебуває в собі. Самодостатнє. Свої рамки воно виповнює, а поза них виходити не потребує. Це рівновага. Людям з хворими нервами треба сюди їздити. В наш вік функційності кожному бракує саме і передусім виповненості рамок. Або він у рамках і не може з ними помирися, бо це рамки не існування, а функції. Або якраз бракує рамок і він прагне їх. Я не знаю в сучасному житті нічого подібного гармонійній самодовершеності озера. Сартристи твердять, що людське життя — в марному прагненні такого мертвого спокою. І що тільки смерть визволяє від проблеми завтра, від проблеми: “А тепер я мушу зробити оце”, від безперервного набігання чергових і невідкладних справ. На озері це — ряботиння поверхні. В житті — може в житті теж це тільки ряботиння поверхні? Так учили Сак'я-Муні і первісне християнство. Але ідеал озера все таки не досягнений.

Я питав у мешканців острова, чи розливається це озеро. Ні, воно не розливається. Воно завжди дорівнює собі. А всім мешканці острова можуть не знати. Вони тут лиш кілька місяців і це українці, хлопці, старші пластуни-плавці. Їх дев'ять. Вони ніколи не бачили моря, але це не перешкоджає їм називати табір морським, а себе почувати морськими вовками. Крім них, на острові не живе ніхто. Є тільки одна дерев'яна споруда — наче хата. Хата стоїть пустою. Дверей і вікон нема. В вікнах нема і рам. В підлозі пропалено велику діру. Діра в підлозі походить — це явно — з того, що в хаті розпалювали багаття. Але чому в хаті розпалювати багаття? Бо було холодно. А чому в хаті було холодно? Бо нема вікон і дверей. А чому нема вікон і дверей? Бо двері і віконниці спалено ще

тоді, коли було тепло. “Чому” можуть тривати безконечно, коли не прийти до останнього і вирішального: все це сталося тому, що тут були люди, що все це чинили люди, які виходили з максими: після мене — потоп. Чому б не спалити двері і віконні рами, коли після мене потоп?

Психологія постійної “передпотопності” — асоціяльна. Але це типова психологія людини функційної доби. Пам'ятаєте фільм Чарлі Чапліна про конваєра? Звикши тільки розкручувати одним повертом руки мутру на конваєрі, він потім розкручує все, що може, аж до гудзиків на убранні зустрічних і своєму. Бо його функція — розкручувати мутри. А там хай потоп. Функційність породжує автоматизм, або одчай. Одчай виявляється теж автоматизмом. Яка ріжниця, чи збайдужілість постає з сліпого автоматизму машини, чи з одчаю безсилового в своєму оскаженінні згустка м'язів і нервів?

Поет писав, що наша доба жорстока, як вовчиця. Це, звичайно, тільки красива фраза. Відгомін романтичної пози. Вовчиця жорстока фізіологічно, коли вона голодна. Що спільного має з цим жорстокість наших днів? Звичайно, в системі советських і німецьких концентраційних таборів можна знайти садистів. Але чи від них багато залежить? Система не змінилася б, якби їх заступити особисто порядними і добрими людьми. Бо це система — функційна система. Оселедець потрапляє в бочки з розсолом, у різальні машини, в блискучі консервні бляшанки. При чому тут жорстокість? І чия: рибалок, робітників, машин? Це система, де все має функцію і виконує її. Гуманний рибалка чи робітник не відрізнятимуться принципово від садистичних. Це не біологія, не почуття, не пристрасть, не характер, а система функцій і тільки вона диктує. Говорити про вовчу жорстокість доби означає бути в полоні фраз минулих часів. Так званого “доброго старого часу”. Це означає — не бачити, або не хотіти бачити. Американський соціолог Бернґем говорить про “революцію директорів” як суть нашого часу. Він бачить, що світ індивідуальностей, світ індивідуальної ініціативи скінчився. Бернґем бачить, що дві країни здійснили вже цю революцію: Америка і СРСР. Одна методою демокритичною і тиском економічним, друга — методою терористичною і політичним тиском, але в суті ту саму революцію. Бернґем у директорах підприємств убачає нову еліту обох країн. Однак Бернґем не бачить або не показує, що ди-

ректори — теж тільки функціонери, теж автомати, теж раби. Суть функційної системи та, що всі її частини і коліщатка залежать від усіх інших. В машині нема вільного і керівного коліщатка.

Мій друг-хвильовист каже:

— Я дивуюся, я не розумію, як ви приймаєте таку добу. Ви описуєте її, характеризуйте, класифікуєте, — але ви нічого їй не протиставляєте. Хай я хвильовист, хай я романтик, але я хочу протистояти їй, я не можу помитириися з нею.

І тоді я питаю:

— Що? Що ви протиставляєте їй? Що ви можете протиставити їй?

Він відповідає:

— Ми думаємо над тим. Є резерви Азії. Є молоді народи. Хвильовий писав про азіатський ренесанс. Вони не знають автоматизації життя. Їх існування ще не отруїла функційність. Українці можуть бути першими серед них. Ми думаємо над тим.

Друже мій! Є у фізиці закон злучених посудин. Якщо з'єднати дві посудини, наповнені до різного рівня рідиною, встановлюється один спільний рівень, але завжди десь між двома попередніми рівнями. Є в сучасному світі закон злучених систем. Якщо існує в стосунках дві системи, — вони вирівнюються — і то завжди на рівні гіршої. Загально відомо, що СРСР і Німеччина в роки 1933 — 1945 переймали одне в одного найпідліші риси системи свого супротивника. Якщо говорити про резерви Азії, то треба пам'ятати, що вони незаймані тільки доти, доки не вийшли з ізоляції і не вступили в бій з представниками системи функційності. Вступивши в бій, вони в силу логіки почнуть переймати систему ворога.

Обсада нашого острова — дев'ять старших пластунів, курінь юнаків 17-22 років. Вони живуть у шатрах і вони майже ніколи не борються. Це дивовижно. Молоді хлопчачки без старших — вони не вдарять один одного ані жартома, ані серйозно. Вони взагалі поважні. Один до одного вони звертаються не "хлопці", а "панове". У них багато праці. Вони вчать плавати менших. Вони самі варять собі страву, привозячи свої кальорії човнами з берега. Зі мною і моїм другом вони суворо обов'язкові. Вони кажуть нам "Смачного!", коли ми їмо, і воліють не заходити в дальші розмови. Вони майже

не співають і розмови їх замкнені в колі щоденного розпорядку: пиляти дерево, замести, їхати на берег одержати належне м'ясо чи борошно. Їх ідеал... можливо, це курінний. Тонконогий, виструнчено-напружений. На вузькому обличчі тон задають бачки. Еспанські бачки морського вовка. Він переважно мовчить, а говорячи відміряє слова суворо, скупо і недбало-притишено. Його фрази починаються звичайно словами: "Льогічно кажучи...". Він не дискутує, а наказує. Це стиль. Юнак, що створив свій образ. Інші не дійшли ще такої досконалости. Але вони свідомо чи несвідомо прагнуть того ж. Сумніву нема. Це свідоме настанове на стиль. Тут звісно щось від гри. Але вони не думають, що грають. Вони поважно. У вільні хвилини вони перекидуються м'ячем. Це заправа до відбиванки, або футболу. Час не повинен іти марно. Проблеми доби? Принаймні вони про це не говорять. Тому вони напевне не усвідомлюють собі, що вони виростають у людей функційної системи.

Всяке масове виховання готує функційну людину. Лесю Українку виховували індивідуально. Шевченко тікав від своїх учителів. Як би високо не стояло масове виховання, воно не призначене, не спрямоване на те, щоб виплекувати Лесю Українку і Шевченка. Це не докір. "Пласт" заслуговує на вселякий підтрим. Не можна недоцінити його ролі й заслуг. Але не можна й забути того, що в ньому є елементи масового виховання.

Зроблено спробу сполучити виховання функційної людини з національною романтикою. Над островом щоранку урочисто підносять жовтоблакитний прапор. Це символ. Але невимолимо здійснюється закон сполучених систем. В боротьбі з системою функційності національна романтика змушена переймати засади функційності. Вирівнювання відбувається на нижчому рівні. Чи можлива синтеза?

Шатра пластунів мають свої назви. Вони звуться: Тайфун і Мева, Карвендель, Пациків, Париж. Тайфун і Мева — данина традиційній романтиці і пригодництву. Карвендель — баварський льокальний кольорит. Але поруч Париж і Пациків — столиця світу і галицька діра — що це: знак високої синтези — чи символ безодні суперечностей між несполучним? Так, це тема розмови з моїм приятелем. Як подолати функційність доби? Чи принесуть визволення собі і людству молоді народи? Український народ?

Увечорі пластуни співають пластових пісень. Пластуни заслуговували б на кращі пісні. Це, до речі, справа наших поетів. У піснях говориться, що пластуни — діти природи і ясного сонця, брати вільного вітру. Що вони — України цвіт і краса. Це має бути романтика природи і національна романтика. Це добре. Але чи цього досить? Щоб умерти за Україну, — досить. Але щоб перемогти? Самі пластуни поруч Пацикова ставлять Париж. У піснях ще панує Пациків; це пісні 19-того сторіччя. Вони не озброюють перед добою функційності. Вони замовчують її. Як про це сказати в пісні, — це проблема. Над нею треба нам теж подумати. І розв'язати.

А самі мелодії — монотонні або понурі. З такими мелодіями трудно перемогти. У 1943 р. в Києві я вперше почув німецьке радіо для тубільного населення обсадженого райхскомісаріату Україне. З ранку до ночі одноманітно-сумовито нявчало радіо: “Ес гет альлес форюбер, ес гет альлес форбай”. Я згадав советське “Москва мая, страна мая” — огидне, антимистецьке, але влізливе, підмиваюче, маршове, бадьористе. Мотив, що проти волі оформляв ритм биття серця і крок ноги. І я тоді сказав собі: Німеччина програє, Росія виграє. Зухвало безцеремонний марш функційної доби розчавив оптимістичне на словах, але безнадійно індивідуальне німецького радіоспівака. Російська революція 1917 року створила свої марсельези функційної доби. Українська революція вітала золотий гомін над Києвом дзвонами Лаври і Софії. Там був розгін і рух — тут статика і зосередженість. Там розмах, тут — етичний зміст. Системи вирівнюються на рівні гіршої. Другий потоп залив Київ, тепер він заливає Софію, Београд, Будапешт і Прагу.

І в пісні, як скрізь, та сама проблема: ритміку функційної доби поєднати з національними джерелами. Наші пісні здебільшого журливі (Поки море перелечу, крилонька зітру) або жартівливі — “ой, гоп...” — родинно або шинково. Але розгін нашої революції 1648 року створив “Гей не дивуйтесь, добрії люди, що на Вкраїні повстало”, — пісню, якої наші хори переважно не співають, — а може саме від неї може початися наша нова пісня. І пластова пісня теж. Бо вона ще не почалась.

Картагена нашої провінційності мусить бути зруйнована. Або ми знайдемо свій ритм у нашу функційну добу, або нас не стане.

“І нікто не прийдьот на магілку к міне” співали одеські вуркагани. І їхня пісня стала модною в цілому СРСР.

Бо вона висловила лебедину пісню індивіда в марші функційної доби. Босяцтво, батярство, блатняцтво — чи як там його ще назвати, стало останнім притулком індивіда. Осередком романтики. Центром людяности. Захистом кожного в його неповторності. Що ж, апологія босяцтва? Ні, тільки правда. Боронити їх нема чого. Вони і так приречені. Вони і так учорашній день.

НАША СУЧАСНІСТЬ — НАШЕ МИСТЕЦТВО

Над озером, коло причалу, стоїть періста береза. Вона вкута в простір і в час свого існування. Коли хвиля здіймається і б'є в її стовбур, береза не може відступити на кілька кроків назад, на сухий пагорб. Коли осінь надсилає перші нічні заморозки, береза не може сховатися в хату і покірно ронить своє змертвіле листя. Подумаймо на секунду, що береза розуміє загрозу собі і розуміє неспроможність загрозу відвернути. Які трагічні її переживання.

Береза прикута подвійно: до простору, де впало і проросло насіння, до часу, який їй судилося стояти над озером, доки її не зрубають, або зогниє від старости. Людина в принципі вкута тільки один раз: у свій час. Ми не вибирали часу свого народження, машина часу не знайдена і ми мусимо жити в ті роки, які нам судилися, незалежно від нашого бажання. В крайньому випадку ми можемо вийти зі своєї епохи, вийшовши з життя; але пересунутися в часі фізично ми не можемо.

Зате в просторі ми розмірно вільні. Ми можемо відступити з місця, в яке вдаряє хвиля. Під час морозу ми можемо сховатися в теплу хату. Розвиток техніки практично розширює свободу людини в просторі. І це одне з благословень людини.

Однак це благословення може стати прокляттям, коли людина схоче надолужити свободою в просторі своє невільництво в часі. Коли вона хоче використати простір, щоб втекти від часу.

Одним з проявів цього може бути еміграція. Еміграція може бути відходом у простір, щоб перешикуватися відповідно до вимог часу, зібрати сили — і відвоювати втрачений простір та ствердити себе в своєму часі. Така еміграція є благо.

Але еміграція може бути і просто спробою обдурити час пересуванням у просторі, може бути спробою втечі. Вона (втеча) завжди кінчається тріумфом часу над дезорієнтованою і розчавленою людиною. Людина вставлена в рамки часу з не меншою категоричністю, ніж береза в рамки часу і простору. Пересування в просторі може створити ілюзію рятівання від часу, але це тільки ілюзія. Можна гаряче бажати: ах, якби я народився сто років раніше — це песимісти або консерватори; сто років пізніше — це поступовці й оптимісти. Однак здійснити такі бажання не можна.

Ствердження примусової, не залежної від людської волі вставленості людини в час не означає ані фаталізму, ані приреченості. Воно означає тільки одне: не можна обдурити час, не можна пересунути час ані вперед, ані назад. Але можна **зрозуміти** ходу часу, збагнути її закони і спробувати активно опанувати її.

Трагедія нашої еміграції зовсім не в тому, що люди відірвані від рідного ґрунту, що їхнє завтра непевне, що їхнє таборове життя сьогодні мілке і злиденне. Трагедія починається з того, що велика, може переважна частина української еміграції не розуміє свого часу і свого місця в часі. Вона мислить категоріями минулого сторіччя, категоріями безслідно проминутого часу. Практично це означає, що вона не мислить. Віра — велика річ, але ніяка віра в еліту, в провід, в партію, в дух нації, в класову правду, в чорта чи янголів не допоможе, якщо люди не будуть **розуміти**, з чим вони мають справу.

Згода, що народження в людині лицарського попри все Дон Кіхота — величний акт і урочиста хвилина. Але чи утешив когось Дон Кіхот? А він ще мав ту перевагу, що мусів воювати тільки з вітряками й мулами; а ми стоїмо на шляху танка, що насувається на нас, щось кричимо, вимахуємо гарячково руками — і дивуємося, що ніхто не чує нас за гуркотом танка, не бачить нас за спалахами пострілів танкових гармат. Ні, позиція Дон Кіхота була вигідніша.

Тому кажемо: віра, але породжена мислею. Героїзм, але не в тому, щоб стояти на весь зріст на шляху танка, а розумний, доцільно спрямований героїзм. Отже: розум, мисль, інтелект, розуміння, висновки з досвіду.

Наш пересічний емігрант думає приблизно так: жив я собі тихо і мирно у своєму — географічна точка — коли ста-

лася халепа: прийшли большевики, чи там німці і довелося покидати насиджене гніздечко. А як добре було! Яке вдовілля! Де тут, у якійсь Німеччині, знайти український райочок. Навіть нещасна картопля, — ота, що бульба чи то пак бараболя, українська картопля солодка, а цю німецьку хоч цукром посипай! А який борщ ми їли! Сало в ньому так і плавало. А вареники! А качка з яблуками! І все це принесе нам... Україна.

Звідки ж та Україна візьметься? Поки тривала війна, наш мрійливий Санчо-Панса сподівався на те, що Німеччина і Росія так виснажаться, що самі впадуть. Дико сказати, але цю сміховинну "концепцію" підтримувала не одна течія. Тепер це надія на Америку, на доброго американського дядечка.

І не здогадно нашому емігрантові пересічному, що він — і ніхто — уже **ніколи** не їстиме того борщу, тих вареників, тієї качки. Не можна двічі увійти в ту саму епоху. Ніколи минуле не повертається. Навіть меню обіду минає. Звичайно, вареники і борщ існують тут лиш фігурально. І йдеться про те, що ця система життя **ніколи не повернеться**.

Може бути в нашій дійсності три типи поведінки:

- Махати руками і галасувати перед насуванням танка,
- Мріяти в закутку про реставрацію неповоротного,
- Намагатися зрозуміти свій час і знайти в його русі

засновки для здійснення своєї програми, своїх бажань. Зрозумівши — діяти.

Трагедія нашої еміграції в тому, що вона має в собі певну кількість Дон Кіхотів, має гнітючу масу Санчо Панс і майже не має людей розуму. Що вона через це не розуміє природи свого часу і навіть здебільшого не старається зрозуміти.

На початку минулого століття на підбій світу вирушив індивід. Він завойовував колонії і розбудовував держави, він ніс світові вочеве право, він прокладав собі дорогу всіма засобами. В цей час наша література чистими і солодкими словами малювала вузький рожевий світ патріархального хутора і Марусиної незайманості або пасивно мріяла про давню бравуру козацьких повстань. Це було шляхетно, високо і... непрактично. Література зберегла нам чисте сяйво найсвітліших українських морально-етичних традицій, але вона нічого не зрозуміла в проблемах свого часу і ніяк не ствердила укра-

їнства на терезах світової історії. І коли в творця “Марусі” інша героїня — Ївга зіткнулася з вовчим світом дійсності, що хотіла забрати в неї нареченого, єдиним рятівником молодої пари міг стати... губернатор, — в суті справи якраз живе втілення системи чужої і гнобительської.

Але хіба губернатор в Квітчині “Козир-дівці” в своїй функції і суті не те саме, що у вірі покоління Грушевського-Винниченка — уява про щиросоціалістичні наміри російської демократії 1917 року, що у вірі нашого сучасного емігранта — певність повернення вареникової ідилії, сподівання на Америку, на саморозвал СРСР, нарешті віра, так, віра, в те, що досить міцно повірити в те, чого хочеться, щоб воно сталося.

Підкреслимо ще раз: етична перевага звичайно буває на українській стороні. Якщо вибирати між Левком і Ївгою, з одного боку, а Постишевим і Хрущовим, з другого, — який же може бути сумнів, хто вищий. Чесність, шляхетність — їх мають Левко і Ївга. Але що з того, коли їхня чесність і шляхетність нікуди не спрямована. Архімед міг звичайним кийком підважити світ, якби була точка опертя. Наші Дон Кіхоти, чи пасивні Санчо Панси, мають великий добрий кий. Але вони не мають і не можуть мати точки опертя, бо їхні прагнення — безпредметові на тлі того часу, в якому вони діють. І вони нічого не шукають, а тому і знайти не можуть.

Наша епоха — і трохи не визначається лагідністю і людяністю. Її не втілиш в образ голубки. Але і леопард не її символ. Її символом скоріше міг би бути образ величезного преса — гніту, руханого складною системою трансмісій. Це страшний образ, бо страшна і епоха. Російський варіант реалізації сучасної системи сперся на найгірше, найгнітючіше, найменш людяне, що є в епосі. Ті нації, або люди націй, що стоять на вищому етичному рівні, повинні б знайти свою, вищу, людянішу концепцію доби. Може навіть інший її образ. Бо мріями, ізоляцією, втечею і високою моральністю, взятими самі по собі, неухильного стискання преса не припиниш.

Сучасний передовий світ і сучасний технічний світ можуть багато дечого стерпіти. Але ніколи вони не помиряться і не визнають провінціалізму — на якому б етичному рівні провінціалізм не стояв. Трагедія української еміграції, трагедія всього — за малими винятками — українства 19 і 20 сторіч в їхньому безконечному провінціалізмі. Від Марусі Дро-

тівни через Винниченка до нашого леопардизму — раз-у-раз чесні душі, прекрасні наміри, благородні почуття — і провінційщина, провінційщина, провінційщина. Українство весь час — прекраснодушне і замріяне, воно весь час стоїть поза своєю добою. Іноді воно пишається тим, частіше — не здає собі з цього справи. Тому ми крутимосся в колі старих і застарілих проблем, не виходячи поза коло Драгоманів-Хвильовий-Донцов-Липинський. Здавалося б, що ті видатні імена і порушені цими людьми — в свій час — в їхній час! — проблеми — вже повинні були б стати для нас культурним кліматом, а виявляється, що вони для нас ще тільки об'єкт дискусії. Так ми умудряємося відставати не тільки від світу, а навіть... від себе самих.

Що ж дивуватися, що, скажімо, наше мистецтво — вияв нашої духовності — не знаходить резонансу серед чужинців. Відбулася виставка малярства і скульптури “ДП”. Українці виставили три п'ятих експонатів, всі інші разом дві п'ятих. Преса звернула увагу тільки на праці Галини Мазепи і це було єдине, що здалося німецькому глядачеві непровінційним. І це німцям, які самі сьогодні становлять у мистецькій Європі суцільну глибоку провінцію.

Найпопулярніший у нас музичний ансамбль жахливо сполучає етнографізм з джазовістю. Не доїхавши ще і півдороги до Америки, він уже “американізує” українську народну пісню (що ж буде в Америці?). Наш слухач вдоволений. Наша преса прихвалює і радить як репрезентацію нації, як мало не найкраще в світі мистецтво. Витворюється комплекс самозакоханої провінційності. Слухач вдоволений мистцем. Мистець вдоволений слухачем. Все в порядку. Шкода, що світ нас не визнає, але це, мабуть, він не доріс. Бо от американський сержант Бравн вписав у книгу вражень слухачів думку, що він нічого від цього ансамблю кращого у своєму житті ще не чув і не бачив. (Звичайно, він не згадав про бокс, коли чемпіон Граціано розбив носа Тоні Сейлові і дав нокаут за три хвилини. Це було куди глибше переживання!)

Так утворюється зачароване коло мистець — глядач. Мистець вдоволений глядачем. Глядач вдоволений мистцем. І обидва вдоволені, коли їм ніхто не перешкоджає. А стати на про з нашою провінційністю — це означає “провадити розкладову роботу”. На конгресі мистців нам проповідують, що

виконавці мусять достосовуватися до публіки. Що публіку не треба дратувати тим, чого вона не розуміє. Як у зоологічному саду на клітці слона вивішують напис: "Не дратувати. Годувати тільки білим хлібом".

Хтось першим мусить вирватися з зачарованого кола взаємного вдоволення глядача і мистця. Один час була надія, що це зробить наша публіцистика. Донцов розворушив був застоiane болото нашої провінції, кидаючи в нього камінь за каменем. Поверхня заряботіла, одначе до бурі не дійшло. Бо киданням камінців у плесо озера бурі не зчиниш. Не було позитивної програми, що створила б українську концепцію доби. Було багато слухного. Передусім — шукання в самих себе здорових, міцних національних традицій. Мужніх і творчих. Дальшим кроком мусіло бути: зрозуміти ходу часу і, спираючися на активізовані традиції, витворити свою концепцію доби. Замість того культ традицій привів до ідеалізації того в минулому, чого не відродиш. **Бажаючи створити українську концепцію поза добою, створено об'єктивно концепцію нашої доби, але зовсім не українську.** Так довершується еволюція, так закривається її коло. Почалося з бунту проти провінції, з каміння в болото під обурене кумкання всіх допотопних малоросійських і цісарсько-королівських жаб, а стало формою мімікрії тієї самої провінції, тільки в новій облонці бездумного організованого фанатизму. Так відпала надія на те, що публіцистика виведе наше мистецтво і нашу духовість з того зачарованого кола в якому вони опинилися.

Звичайно, маршрут часу буде здійснений так, як того вимагають об'єктивні і суб'єктивні передумови. Але від людської свідомості залежать форми реалізації цього маршруту. А форми важать дуже багато і саме в них виявляється людське. СССР і Америка уже здійснили маршрут функційної доби. Але СССР здійснив його системою терору, тиску і розчавлення людської особистості. Америка здійснила його системою своєрідного розподілу економічних цінностей і добровільної нівеляції пересічної людини. Обидва способи не задовольняють людство, але хіба може бути сумнів, що один з них все таки незрівняно краший?

Чи не може Україна запропонувати людству і здійснити новий і може справді людський варіант маршруту доби? Чи не може вона показати людству вищі супроти досі відомих можливості?

Це не месіаністичні безгрунтовні мрії. Це не тільки в наших бажаннях і поривах виправдане. Єдиний спосіб для України заіснувати реально в русі людства — це витворити і запропонувати людству свою концепцію доби, спираючися на свої національні традиції. Україна може це зробити. Чи зробить — це залежить і від нас.

У кожному конкретному випадку потреба часу розв'язується у відмінному варіанті залежно від живої, невмирущої спадщини національних традицій того чи того народу. Давно відома істина: якщо двоє роблять те саме, вони роблять не те саме. Вона стосується не тільки до осіб, а і до націй. Та сама соціалізація зовсім інакше виглядатиме в Україні, в Англії, Франції, Росії і Албанії. (Далі буде)

Свобода без порядку — це анархія; порядок без свободи — це концентрак під гужим, ги своїм прапором. Тільки свобода в порядку, і тільки порядок у свободі — це вимріяне вільне суспільство, і це його завершення у вільній державі.

Суспільні й політичні організації — це велика школа, це жива майстерня, в якій українське суспільство мусить шукати і знаходити повну і гесну сполуку свободи людини-індивіда і рамиїв твердого порядку. — У культурницьких осягах, у творах науки, літератури, мистецтва, мусимо шукати поєднання відважної і вільної думки, творчого надхнення з досконалістю упорядкованої форми. Ось міра цінностей, що її маємо прикладати до всіх наших погань і довершень.

«Свобода і порядок» — Листи до Приятелів, січень 1955

Людей гекає доля, яку вони самі собі готують своєю душевною настановою. Тому не вірю, щоб світ ішов вперто шляхом руїни аж до кінця. Якщо знайдуться люди, то підіймуть бунт проти бездумности, і якщо вони будуть достатньо здорові й глибокі, щоб від них, як сила, промінювали ідеали етичного поступу, тоді погнеться відродження.

Альберт Швайцер

Богдан Бриндзя

ПЛАСТ В АВСТРАЛІЇ В 1990 РОЦІ

(Синопис)

Від Редакції: Містимо ту частину синопису ст. пл. поуч. Б. Бриндзі, яку автор виготовив як завдання у зв'язку із складанням проби УСП поучника, бо вона розглядає майбутнє Пласту в Австралії та глибоко аналізує передумови до того, щоб його планувати, подаючи цілий ряд рекомендацій.

Перша частина синопису подає аналіз пластового життя наших "австралійців" у минулому і називає причини виникнення недоліків пластунства, зокрема членів УСП у теперішньому. Стаття цінна своєю актуальністю і тверезим поглядом, на чи не найважливішу тему нашого пластового життя, що нею є проблема майбутніх провідників.

Щоб поліпшити теперішній стан Пласту і запевнити йому майбутність, думаю, що треба підійти до справи з широкої перспективи щодо таких основних проблем:

1. Пласт в діаспорі, 2. Пласт з погляду організаційної побудови, 3. Пласт як виховна система для молоді віком старшого юнацтва й старшого пластунства.

1. Пласт в діаспорі

Сьогодні проблема створення української держави основна й реальна для українців в Україні. У діаспорі наша перша справа, наша "Велика мета" — це мобілізувати всі наші сили на те, щоб виховати відповідальних провідників. Виховання мусить бути звернене в першу чергу на збереження української духовності, на плекання української культури серед молоді. Українська мова мусить існувати у Пласті як єдина мова, а засвоєння українознавства — передумова приналежності до Пласту. Пласт мусить визнавати потребу зв'язку молоді з національним материком і наголошувати цей зв'язок з метою освідомлення її в тому, що вона не відірвана у своїм українстві, вона не сама. Сила і якість такого відчуття зв'язку з материком буде залежати від інтелектуального зацікавлення молоді українством і від особистого чуттєвого контакту з Україною кожного пластуна (-ки).

При цьому слід точно визначити, що культ українства (національна гордість, пошана, любов до України) й потреба вірності Україні не творить конфлікту з почуттям лояльності до країни поселення, співпраці для добра цієї країни з громадянством у політично-суспільному житті. Таким способом можна буде забезпечити Україні вічне свідоме національне ядро в діаспорі, що буде спроможне своєю діяльністю і своїм становищем поза межами України, заступати її інтереси в міжнародних стосунках.

З цих теоретичних узагальнень можна зробити такі практичні висновки:

а) Пласт не для всіх, він для тих дітей, батьки яких вкладають всі свої сили, щоб виховати своїх дітей українцями. Вони розуміють, що Пласт не може заступити батьків, церкви і школи.

б) Контакт з материком — важлива передумова успішного національного виховання. Контакт реалізують старші члени Пласту. У програму старшого юнацтва і старшого пластунства треба ввести вимогу вивчення політичних, культурних і соціальних процесів і дій в Україні.

в) Одна з основних проблем у вихованні сучасної молоді — це брак у батьків твердого переконання щодо необхідності культу українства в їхньому житті, брак послідовності як у вчинках батьків, так і в поведінці провідників. Тому і батьки й пластові провідники мусять бути переконані у вартостях свого українства й діяти згідно із своїми переконаннями.

2. Пласт з погляду організаційної побудови

Планування діяльності Пласту мусить передбачувати такі аспекти:

а) Крайова Пластова Старшина повинна передбачувати організаційні форми своєї організації 10-15 років наперед. Вона повинна передбачувати також і ті обставини, серед яких доведеться діяти Пластові у тих майбутніх нових умовах.

б) Плануючи діяльність на найближчих 5 років, детально визначити програму діяльності та у висліді того ставити вимоги щодо якості свого членства.

в) Необхідним має бути ще детальніший план праці на каденцію, а тим більше на окремі роки, щоб запевнити нормальний виховний процес, який відповідав би загальному планові та основній меті пластового виховання.

Проведення в життя згаданих плянів починати з познання окремих осередків та всього членства у них з цим далекойдучим пляном на 10-15 років. Під час виконання плянів особливу увагу звертати на те, щоб загал пластунства розумів мету пляну на 5 років наперед, оцінив вартість програми на ці роки та пізнав способи як їх досягнути. Пляни мусять бути узгіднені в подробицях, щоб уникнути конфлікти та недотягнення, що як відомо, у великій мірі впливають на послаблення ентузіазму та з тим й успішності. Координація усіх плянів та практичної дії, повинна бути збережена на всіх щаблях пластової організаційної сітки.

Контроля проведеної праці має за мету вияскравлення успіхів, тих засобів, якими вони були досягнені, знайдення дійсних причин невдач та висвітлення того як їх можна позбутися на майбутнє. Цю перевірку праці проводити періодично на відправах по куренях, кошах, станицях з їхніми проходами. Таким чином можна слідкувати за позитивним станом праці, пізнавати успіхи та невдачі.

Ясно, що для складення плянів та проведення їх у життя треба відповідних провідників. Як їх виховувати?

а) Треба взяти під опіку тих, які мають позитивні прикмети: відповідні здібності, зацікавлення, амбіції і потенціал (таких багато нема, але навіть одиниці можуть багато з себе дати) і допомогти їм здобути чи доповнити потрібне знання та використовувати їх у відповідних ділянках виховної праці. На це треба 2-5 років, але так приготований до праці провідник себе виправдає на довшу мету. При цьому треба пам'ятати, що кожна людина потребує допливу свіжих сил, ентузіазму. Їх принести можуть виховникам почуття успішності, підкреслення важливості даної праці, оцінка посвяти провідника, щоб він відчував свою вартість і корисність у громаді. Це додаватиме провідникові поваги в очах молодших, заохочуватиме їх його наслідувати.

б) Молоді, що тепер прибувають у Пласт, потребують багато більше уваги, індивідуального підходу, виrozumіння. Вони вимогливіші до предмету й особи, щоб ними могли захоплюватись, як це було дотепер. Для цього потрібно у складі кадрів виховників таких членів, які б були познайомлені із психікою і проблемами сучасної молоді всебічніше й на відповідному фаховому рівні. Сам досвід не вистачає, бо провідник мусить і своїм знанням давати приклад молодшим.

в) Для плекання почуття організаційної єдності необхідний контакт поміж членством. Віддалі поміж осередками в Австралії не дають багато нагод для контактів. Це не має доброго впливу на членство. Розпорошення його посягає розгубленню і почуттю меншецінності. Тому плекання зв'язку поміж осередками в Австралії, поміж країнами в Головній Пластовій Булаві, в Крайовій Пластовій Старшині й інформування про ці контакти загалу членів необхідне. Велику роль у цьому повинна мати пластова преса.

г) У Пласті завжди має свою вагу якість, а не кількість членства. Ми ж не можемо рятувати усієї молоді від денаціоналізації. Це не є завданням Пласту. Велика кількість членства в організації ставить до Пласту вимоги, яких не можна виконати при теперішній громадській і добровільній надобов'язковій системі нашої праці. Тому селекція членства є вимогою часу. Вона може повернути елітарність членства нашої організації, яка для дальшого існування Пласту конечна. Її можна досягнути природнім чи примусовим способом.

Членство Пласту уявляю собі в майбутньому так: юнацтво і юнацтво, а серед них старші з УПЮ, старше пластунство, які ведуть виховну працю у частинах УПН і УПЮ та одночасно набирають більше знання виховної проблематики, більше досвіду. Сеньйори — керують організацією, опрацьовують матеріали й передають свій досвід молодшим, забезпечуючи їх своєю допомогою.

Коли б така система вповні була уведена в життя, тоді б лиш зацікавлені одиниці із відповідними якостями ставали провідниками, організація мала б провідників і якісне членство.

г) Пристосувати Пласт до теперішніх обставин можна хоча б тим, щоб зм'якшити пара-мілітарний вигляд одностроїв та деяких форм організованого життя на те, щоб організація була соціально популярніша, щоб молодь не мала причин бунтуватися й нарікати на мілітаризм Пласту.

Змінити вимоги проб, пов'язавши їх більше з реальним життям у даній країні; наприклад, вимоги щодо природи в другій пробі УПЮ повинні мати на увазі природу даної країни, а не України.

3. Пласт — виховна система для молоді віком членів з УПЮ й УСП

Головні етапи пластового виховання відбуваються в УПЮ й УСП. Характер виховання — патріотичне і всебічне самовиховання.

У вихованні молоді до 15-16 років класти натиск на засвоєння пластового матеріалу (проби I, II і III), українознавства й знання про Пласт. Старші — 15-16-18 років — основніше знання пластових тем, введення у пластову методику праці, українознавчі теми, пластові та загальноосвітні для вироблення світогляду. Познайомлення із життям країни поселення та зокрема з життям в Україні.

Коли мова про старше пластунство, — даліше плекання світогляду, проте на ширшій екрані й основніше. Тут треба припилювати плянове самовиховання, щоб одиниці засвоювали громадсько-суспільну тематику, брали свідому участь у громадському житті, але щоб на першому місці був у них Пласт з метою активного засвоєння виховно-провідницького досвіду. У цьому віці повинні члени УСП зробити пробу поучника. Старша молодь — 21-27 років життя далі продовжує набувати провідницький досвід на різних щаблях пластового провідництва. Членство користало б із різного роду можливостей виконувати діловодства. Ця практика давала б змогу провідникам плекати прикмети провідників, більшість членів могла б набрати досвіду, пізнаючи проблематику й способи виховної дії й адміністрації в Пласті. У цілому це дало б краще розуміння суті провідництва, пізнання провідників, забезпечило б кращу співпрацю, здобуття досвіду, вплинуло б на почуття приналежності.

Поруч з усіма цими формами виховання, не можна забувати про фізичне виховання та практичне пластування шляхом відбування таборів, прогулянок та різного роду змагань у цих ділянках. Треба також узгляднити різницю щодо дівчат і хлопців.

Висновки

Я не подав певних відповідей на специфічні проблеми тому, що я не вірю в ад-гук підхід як корисний на майбутнє. Теперішній незадовільний стан є вислідом того підходу.

Щоб Пласт існував і діяв на відповідному рівні за 20 років, треба щоб всі форми праці були спрямовані за певним пляном до однієї мети. Я не бачу потреби основних змін в організаційній побудові нашої крайової організації ані щодо складу КПС. Мої рекомендації стосуються: плянування, координації, контролі; способів осягнення мети Пласту, вигляду організації та пристосування її до країни поселення в міру потреби; взаємини її з довкіллям, з іншими українськими організаціями; придбання відповідних провідників; якість членства (вимоги до нього такі, щоб осягнення їх виказувало понадпесічні здібності).

Вірю, якщо мої рекомендації будуть в житті, майбутність Пласту в Австралії, до певної міри, буде запевнена.

Як згадано повище, підстава Пласту не потребує змін. Проте форма його дії мусить бути інша (подано вище, зокрема точка "г"). Але ці зміни не впливають на основні принципи Пласту, ані на зміну його мети.

Оксана Тарнавська

ДУМКИ НАПЕРЕДОДНІ ЩЕ ОДНОГО ЮВІЛЕЮ

Святкуючи різномірні ювілеї, ми звичайно оглядаємося назад та підсумовуємо минуле. Що було добре, що зле, яких помилок треба уникати в майбутньому, що можна поправити...

Стоїмо на порозі святкувань 50-річчя Уладу Пластового Новацтва й у зв'язку з цим насуваються різні думки. Ось деякі з них.

Нещодавнє пластове Свято Юрія. Святковий наказ. Пластунів у лавах небагато. Переважають сеньйори, трохи юнацтва, дуже мало новацтва і "як кіт наплакав" старшого пластуна. Між досить численними "цивільними" учасниками свята спостеріємо пластунів і пластунок без одностроїв.

Цікаво, скільки з них відчули докір своєї пластової совісті, скільки з них відчули жаль, що вони в таких моментах стоять поза лавами пластуна, чи постановили, що в майбутньому будуть приходити на пластові свята в одностроях, як учасники, а не як глядачі? Скільки з тих "цивільних" пластунів усвідомили собі, що вони такою своєю поведінкою дають злий приклад для інших та що будуть великою мірою ви-

нуваті за те, якщо певна кількість сьогоднішніх новаків чи юнаків, які тепер стоять у лавах, підуть колись їхніми слідами, стаючи "цивільними" глядачами пластового життя. Те саме можна сказати про участь пластунства у таборах.

Де шукати причини такого явища? Яку помилку зроблено в минулому? А може це тільки вияв збайдужіння значної частини нашої молоді?

Сходинами активу для підготування чергового збору. Більшість присутніх — сеньйори. Знову старших пластунів можна порахувати на пальцях. Треба "склеїти" листу станичного проводу. Щоб не обсаджувати всіх постів сеньйорами, постановляють ще раз переконувати старше пластунство, щоб взяли якщо не цілий провід, то хоч деякі пости в станиці. Приходить день загальних зборів станиці. Настрій сумний, бо номінаційній комісії знову не пощастило із старшим пластунством. Мало не всі знайшли виправдання: той вчиться, той одружився, той приходить пізно з праці, — одним словом — "поважних" причин багато. Присутні на зборах сеньйори "рятують ситуацію" і провід опинюється знову в їхніх "молодечих" руках. Але зате під час року не бракує нарікань, що все в сеньйорських руках, мовляв — молодих не допускають до праці, старше пластунство не може себе виявити. Буває, що почуєш не одне болюче ствердження, як наприклад, думку однієї старшої пластунки: "Пласт — для сеньйорів. Вони не мають що робити — хай бавляться. Ми на це не маємо часу!"

Очевидно, що є деяка кількість дуже активних і жертвених старших пластунів і пластунік. Але їх далеко не вистає. Де інші? Чи нормальне те, що сеньйори мусять виконувати функції кошових, гніздових та зв'язкових? На тих постах мають бути члени з рядів старшого пластунства, а сеньйори повинні сповняти ролі дорадників, працювати у референтурах вишколу тощо. Правда, старше пластунство "грози́ть", що як закінчать студії, одружаться, як підростуть їхні діти, тоді молоді повернуться до Пласту. Дай Боже. Але... чи буде тоді до чого повертатися?!...

В останньому часі почали появлятися в австралійській пресі статті, у яких провідники спортивного життя виявляють тривогу за те, що спорт в Австралії занепадає. Причин дошукуються в тому, що спорт став засобом боротьби за першість, затратив свій первісний характер. Здається, що ми зустрічаємося з тими самими проблемами й у нашій пластовій праці.

Такі прояви особливо шкідливі у пластових іграх, зокрема в новацьких. Вже на початку гри діти часто запитують: хто виграє? чи будуть нагороди? тощо. Такий підхід до гри виявляють не тільки діти, але й виховники, а це знеохочує слабших і доводить до того, що вони відмовляються від участі. Під час ігор в одному з таборів підходжу до двох новаків, які стоять осторонь, і питаю, чому не беруть участі. Відповідь: "Пощо? Ми й так не виграємо". Часто можна зустріти й таке, що дитина, яка привикла бути першою всюди, після невдачі в грі пригноблена, плаче й не хоче більше гратися. Проводячи гру, ми маємо вщеплювати в дітей переконання, що не наймажливіше те, хто виграє, але те, як учасник гри старається виконати своє завдання якнайкраще і чесно. Це почуття повинно давати радість кожному учасникові гри, зміцнювати бажання гратися, щоб стати успішним у грі, досконалішим характером.

Намагання досягнути кращі успіхи повинно йти в парі з любов'ю і замилюванням до даної ділянки, а не проявлятися бажанням показати себе й виграти за всяких обставин. Це відноситься не тільки до спорту, але до всіх інших зайнять. Очевидно, що змаг потрібний, але його слід проводити так, щоб навіть найслабші почували себе рівнорядними співучасниками і тим самим не знеохочувалися та мали бажання гратися.

Наше завдання — допомагати батькам кристалізувати характер дитини. Коли дитина навчиться чесно гратися, не буде знеохочуватися неуспіхами. Коли вона змалку буде мати вщеплену охоту й любов до праці над собою, коли буде почувати співвідповідальність з іншими за спільне діло, тоді не знеохочуватиметься малими неуспіхами в дитинстві, не заломиться в майбутньому, коли зустрінеється з життєвими трудами та невдачами. Вона стане корисним членом своєї родини, церкви й спільноти.

Ніякі фізичні вимірювання, або абсолютні формулювання до пізнання Бога — непридатні. Пізнання Бога є цариною особистого духового досвіду. Релігійне думання вимагає віри й морального досвіду. Моральні постанови приймаються людиною під впливом внутрішнього релігійного освітлення та духового озорення. (Макс фон Планк)

Віра Овчаренко-Жилан

ПРО ПЛАСОВУ РОДИНУ ТА ЇЇ ПРОВІДНИКІВ

(В умовинах бурхливого моря життя...)

“Пласову родину” розглядатимемо як подружжя пластуна й пластунки, яке в умовах життя у діаспорі повинно б стати ядром збереження культури, виховання провідників для української молоді.

Пласова родина, як громадська клітина, не існує як і велика загальна пласова спільнота, відокремлено. Вона є одним із звен у спільноті, вона пильно стереже родинного вогнища, стає тим безупинним оборотом колеса, яким передається тяглість пласового життя з покоління в покоління, з його ідеями, досвідом, традиціями. Немає більшої радості для пласових батьків, запалених пласовими ідеями, бути свідками того, як їхні діти гордяться приналежністю до Пласту, повні запалу беруться виконувати пласові завдання.

Завдання пласової родини дбати про те, щоб діти мали потребу належати до пласового середовища, щоб правильно розуміли Пласт, щоб у співжитті всіх членів цієї родини плекалися постійно характер, почуття обов'язку, дисципліна, братерство, жертвність.

Реалізаторами пласової виховної дії в родині є батьки. Вони діють на дітей передусім своїм прикладом. У їх взаєминах поміж собою та поміж ними й дітьми повинно чітко виявлятися вірність трьом головним обов'язкам пластуна і вимогам пласового закону. Вони повинні виявляти щире бажання вести виховну пласову діяльність і добре виконувати свої пласові обов'язки. Тоді їхні діти будуть розуміти, як реалізується у житті гасло “До Великої Мети!”, знатимуть, як проводити велику гру життя, цінитимуть її вартість для кожної людини. Ця гра цікава, повна радості, незабутніх споминів, які в'яжуть усіх учасників гри тісними вузлами дружби. Тут діти мають нагоду бачити у живому житті, як твориться і як діє справжня пласова родина.

Вирастаючи в дружньому колі з новацького віку, з молодих літ, у дітей пласової родини формується їхнє став-

лення до інших, до праці, вони, як те молоде деревце, розпускають своє духове галуззя, щоб досягнути завершення розвитку. Пласові вимоги, методи дають батькам у родині спонукку звертати увагу у вихованні на ті прикмети характеру, які зв'язують їхніх дітей із громадою, привчають до служби їй. Тільки в родині у співпраці із Пластом можливо реалізувати самовиховання, яке, щоб могло діяти, мусить мати кожночасні спонукки, належну оцінку вислідів та джерело засобів самовиховання, що їх можуть найуспішніше давати дітям батьки в домашньому співжитті.

Одна з найважливіших потреб виховання — освіта. Здобути її своїй дитині уможливають батьки. Здобувши вищу освіту, ми стаємо людиною творчою, бо маємо змогу ширше і глибше розуміти життя, на вищому його рівні. А пласовому провідникові це вище розуміння життя необхідне, бо йому треба завжди постійно працювати над собою, цікавитися всім, що нове у навчанні, що йде вперед з темпом життя, застосовуючи методи найновіших здобутків науки, при цьому не забуваючи про користь із давніше здобутого досвіду. Тут особливо цікаве та цінне спостереження Дрота, який ось як висловився про заслуги пласових провідників трьох перших поколінь:

“Але цілим і здоровим вийшов з того історичного горнила наш Пласт. Це не звичайний, це історичний успіх, і це незвичайна заслуга всіх трьох поколінь української молоді, а Ваша ледве чи не найбільша. Ваші попередники зберегли пласову ідею в її суті й чистоті, а з Вас відбудувався на тій ідеї Пласт, тепер міцна, здорова, могутня організація”.

Слова ці говорять багато, дають силу бути незломними!

Але, щоб пласове подружжя могло бути справжнім зразком для наслідування, воно мусить бути не тільки пов'язане з Пластом, але дбати про високий рівень подружнього співжиття. Обое подруги повинні дбати про рівень своїх подружніх взаємин. Співжиття їхнє виповнене обопільним довірям, розумінням, потребою постійної виміни думок, праці над собою, готовості допомогати одне одному, їх тісно в'яже із собою спільна думка, мета та дбайливість про своїх дітей. Щоб батьки могли знаходити спільну мову з дітьми, вони мусять близько з ними співжити, знати їхні проблеми та три-

мати контакт із тими середовищами, в яких діти поза домом перебувають.

Молоді подружжя бувають часом змушені обставинами бути менше активними в Пласті та в громаді. Але їм не може бути Пласт чужим чи далеким. Вони повинні бути при Пласті у ролі хоч би тільки члена свого куреня чи осередка праці. Цим вихована у Пласті молодь відрізняється від іншої, бо Пласт своїм багатством впливу на людину пов'язує її сильно із пластовим середовищем.

Коли ж мова дійсних пластових провідників, то, очевидно, ті, які цими провідниками справді народилися й їх батьки на таких виховували, за ніяких умов від своєї праці провідника не відмовляються, вони за найнесприятливіших умов знаходять можливість активно жити в Пласті та пов'язувати своє родинне життя з життям Пласту. Як історія Пласту про це свідчить, пластова молодь завжди була готова на великий чин, бо їх до цього підготовляли, бо цьому сприяла ідеологія Пласту та її реалізація у різних формах пластування.

Успішним провідником є той, хто розуміє молодь та її спроможності. Не можна вимагати забагато, а тільки все те, що сам спроможний від себе дати. Завеликі вимоги до молоді, яка родилась на чужині та "іде по хвилях бурхливого моря", часто її знеохочують та відстрашують від Пласту. Треба завжди мати на увазі те, щоб іскра їхньої любови до Пласту, до всього рідного не згасала...

Провідник повинен іти з духом часу, щоб могли бути близьким з молоддю. Йому треба мати багато витривалости, великої терпеливості, вміння розуміти ситуації та всієї іншої педагогічної вмілости й такту, щоб бути успішним. Треба бути й психологом, бо складна ментальність сучасної молоді, яка росте серед хвиль бурхливого життя.

Кожна велика історія у своїй основі трагічна, бо напруга вольового зусилля — хог би воно кінглося й найбільшим успіхом — мусить ламатися, щоб з невдаг герпати сили до ще болісніших напружень. Велиз поляглих титанів так само безумовно-абсолютна, як і переможців, коли цей упадок стається після найбільшого зусилля.

Юліян Вассиян: «Степовий Сфінкс»

Огляди і погляди

ЧИ МОЖНА ПОПРОСИТИ ПОПЕЛЬНИЧКУ?

Містимо одну із надісланих статей Т. Старуха. Другу — на тему англійської мови у Пласті помістимо в черговому числі. Редакція

Найконсервативніша інституція в цілому світі — це католицька церква. Але що сталося в останніх роках? Ця найконсервативніша інституція змінила закони. Колись людей мучили і палили за те, що вони їли м'ясо в п'ятницю, а тут наразі цей закон змінено. Колись правила Богослуження по-латинському, а в нас старослов'янською мовою, а тепер Служби Божі відправляють живими мовами даних народів. Можна подати ще інші приклади.

Що сталося, коли ці закони проголошено? Декотрі люди цілком відпали від церкви, бо їх ці зміни зрадили, а інші люди помалу ці закони впроваджують у своє життя. Членство в католицькій церкві страшенно підупало, але останньо починає зростати.

Наводжу цей приклад тому, щоб піддати під дискусію мої погляди нашої пластовій консервативній братії.

"Пластун не курить і не п'є алкоголю" — закон уже такий перестарілий і такий шкідливий для Пласту, гірше ніж саме пиття і курення.

Мій 6-річний син їздить ровером, а я маю право їздити автом. Мій син іде спати о годині 7-ій, а я аж по новинках о год. 11.30. Мій син не має права голосувати на президента, а я маю. Це все самозрозуміле, і хтось може подумати, що я пишу дурниці, бо це ж кожному відоме. Але подивімось, що ми робимо в Пласті — один і той сам закон відноситься до 7-літнього і до 60-річного сеньйора. І з того всього виходить дуже невиховна ситуація у нашій організації, яка повинна бути виховною організацією для молоді.

Є сеньйори і старші пластуни та юнаки, які курять і п'ють алкоголь, але за це їх не карається, бо якось незручно

карати старшого пластуна чи сеньйора тільки за те, що він на прийнятті чи на весіллі випив шампана за здоров'я молодят. Юнак, який має той самий закон, що й сеньйор, тоді собі пояснює цю ситуацію так: "Якщо йому можна пити і курити, то чому мені не можна? Ми ж маємо той сам закон!"

Думаю, що вже найвищий час, щоб наші закони в Пласті змінити та пристосувати до нашого теперішнього життя тут в Америці, а не жити в світі минулих мрій і фантазії...

Хай ніхто не думає, що я хочу у Пласті закон, який дозволяв би всім пити і курити. Абсолютно ні! Але треба усучаснити закон. Ось можна б закон змінити на таке:

Новацтво і юнацтво не курить і не п'є алкоголю. Над тим нема жодної дискусії. Новак, юнак, що пив би алкоголь чи курив би, його треба викинути з Пласту. Тут не повинно бути двох слів.

Старше пластунство і сеньйори повинні стримуватися від курення і пиття (не треба пояснювати чому — кожний це знає), але треба додати: у таких ситуаціях рішуче не можна курити ані пити — у пластовому однострою, на пластових сходинах, на пластових з'їздах, таборах тощо.

Тільки так зможемо пояснити новакові чи юнакові, чому одному можна, а другому не можна. Не стараймося робити з сеньйорів новаків і юнаків, а з новаків і юнаків — сеньйорів. Велика різниця віку є між одним і другим уладами. Не будьмо сліпі і не повторяймо собі "пластун не курить і не п'є", бо є різні пластуни — 7-річні і 60-річні.

Можна б тепер передбачити, що сталося б, якби такий закон вийшов. Багато пластунства і наше українське громадянство були б згіршені. "Вже Пласт сходить ні на що" — казали б. А з другого боку, інші пластуни і громадяни казали б: "Ну, нарешті щось у цьому напрямі зроблено". А що сталося в житті? Ті, що курили й пили — будуть далі курити і пити, але будуть знати, де можна, а де не можна, а ті, що не пили і не курили, далі будуть триматися цієї засади. Я, як виховник, зміг би сказати моему вихованкові: "Ти не можеш курити ані пити алкоголю, бо ти новак чи юнак. Я тобі розповім (чи покажу на фільмі), чому ти не повинен курити ані впиватися, коли станеш старшим.

Закликаю всіх до дискусії. Погоджуйтеся зі мною, чи ні?

Т. Старух, См.

Неван Грушецький

ТРИ ЕТАПИ

1950...

Смеркало. Вечірні тіні огорнули сувору австралійську природу лагідним, м'яким серпанком. Сірі евкалипти на тлі темного неба майже нагадували наші берізки, а по силюетах присадкуватих кущів тяжко було вгадати, що це погані колючі "ті-трі". У фермерській хаті вже засвітилося, на подвір'ї перегукувалися люди, гавкали собаки; десь у баюрі голосно кумкали жаби.

Подалі від хати, під самим "бүшем" (бо годі таку дивовижну величати лісом) поблискував вогник. Маленьке шатро ледве виглядало з-поміж високої, твердої трави і колючої папороті. На прочищеній галявині коло ватри сидів гурт пластунів.

— І за яку провину занесло нас у цей забутий кінець світу?! — Микола злісно шпурнув гілку у вогонь. "Що за край, що за народ! Ніби вмієш трохи патякати по-їхньому, а от поговорити не можеш, бо крім пива і кінських перегонів нічого не знають. І, найгірше, навіть не хочуть знати, дурні барани! А природа — просто гидко дивитися! Не інакше, як хтось пожартував, коли Творець відвернувся. Ні, не витримаю тут; як тільки відбуду контракт, зароблю на дорогу і тікаю геть, до Америки чи Канади чи куди, аби звідси вирватись!

— А я таки думаю, Микольцо, що скоро в Карпатах запластуємо. По закону історії жодна диктатура не може довго втриматися. Побачиш, ось-ось буде війна, совети розпадуться і поїдемо додому.

— Ех, Славку, наші старі емігранти вже тридцять років так додому їдуть, а замість советів, самі на порох розпадаються.

— О, ні не кажи! Тепер інша ситуація. Америка вже пізнала советів і бачить їх загрозу. Вона знає, що мусить їх знищити, поки не запізно. Справа висить на волоску, кожної хвилини може щось статися.

— А я б зараз до Німеччини повертався, — замріяно зідхнув один із молодших. “Назад до діпівських таборів, на горохівку й “гаферфльоки”. Отам було життя, брате, там було весело! Хоч би раз іще пережити такі хвилини, як колись у Пласті... ті табори над озером, мандрівки, Свято Весни в Міттенвальді...”.

— Так, то була справді маленька соборна Україна... а Свята Весни не забуду ніколи! Пам’ятаєш, як увечорі запалили смолоскипи, а Начальний Пластун каже: “Несіть цей вогонь пластової ідеї... несіть його світами, але донесіть назад до Рідного Краю”.

Юнаки замовкли, поринувши у спогади. Дивились на вогонь, який весело палахкотів, як колись пластові смолоскипи...

— Ну, хлопці, чого носи попускали, — нарешті озвався Славко. “Пластун живе кожною хвилиною, хоч би й сидів на валізках. Он приїжджають родини з дітьми, треба творити юнацький гурток, збирати новацтво. Вже маю список зацікавлених, лише братися до роботи.

Розмова оживилася. Один перед другим старалися подати якусь думку, сказати, що можуть зробити, щоб якнайкраще розвинути пластове життя. Пляни виглядали добре, захоплення зростало. Наговорившись, почали співати.

Вже давно погасло світло у фермерській хаті. Усе заснуло, навіть жаби притихли — а пісня біля ватри не стихала до пізньої ночі. Тужила і сміялася, розходячись луною далеко по чужій австралійській землі.

1970...

Славко вийшов з будинку таборового проводу подратований. І до чого вже той Пласт докотився! Застали юнаків у шатрі, які, замість призначеного зайняття, курили й попили пиво — й до того ще юначки сиділи в них на колінах! І яка кара? Покивали на них пальцем: “Ну, ну, більше такого в таборі не робіть!” А головне, як ці розпусники виправдували свою поведінку? Замість паленіти зі сорому, лише здвигали плечима: “Ми нічого, ми лише хвилинку розважилися”. Вигнати з табору таку наволоч! Або хоч покарати так, щоб запам’ятали, що це є пластова мораль.

Погідний вечір трохи заспокоював Славка. Пластуні порозходилися по своїх підтаборах, розкиданих у лісі на узбіччях верхів. На площі виступали обриси залі — їдальні, яка чомусь виглядала величніше, чим удень. Недалеко докурювала кухня. Басейнів для купання десь там далі, в темній долині, вже зовсім не можна було відрізнити. На другому боці блимали світла в хатках шпиталю й мешканнях таборової обслуги. Ще далі “татівка”, де таборував Пластприят, батьки й інші “приятелі Пласту”. Згадавши “татівку”, Славко скривився. Треба нам їх тут, як третьої дірки в носі. Часом мішаються не в своє діло; хоч, правда, і багато допомагають. Не розбереш, як краще.

Славко здригнувся, почувши за собою кроки, а згодом знайомий голос Миколи.

— Ну, що, вискочив, як опарений. Образився, чи що? От сам побачиш, що вирішили правильно.

Славко не відповідав, і обидва якийсь час стояли мовчки.

— Ось ти лише поглянь довколо себе, Славку, — Микола говорив уже примиреним тоном. — “Куди не глянеш, все наше. Пам’ятаєш, як ми в Австралії перший раз таборували, там у фермера на площі? Не снилося нам тоді, що колись будемо мати таке багатство. І я не маю на увазі лише матеріальні здобутки; коли бачу, як сотні пластунів маршують перед прапорами, то вір мені, аж сльози в очах стають”.

— Так, Миколо, це правда. Але чи в тих пластунів справжній пластовий дух? Це найважливіше! Як вони можуть зрозуміти нашу пластову ідею, коли між — собою шваргочуть по-англійськи? Коли їм цигарка, банька пива важливіша від пластового зайняття?

— А, молоде — дурне! Та й ми колись потайки цигарку запалювали, чи якусь там штуку викидали. А що суспільство тепер взагалі більше розперезане, то й на молоді це відбивається. Тепер інші обставини, Славку, отже й ми мусимо мати до молоді інший підхід.

— Що, опуститися до їх рівня? Девальювати наші пластові ідеали? Ніколи в світі!

— Добре, то замкніться у вашому елітарному монастирі і подивляйтеся згори, як наша молодь розлітається на всі чотири вітри! Вже ви елітарники з другом Крикуном на чолі й так розбили гарний гурток “Синьоморців”! Кількох викинули

майже ні за що, то й не диво, що й другі зі солідарности відійшли!

— Нізачо? Невиконання пластових обов'язків — це в тебе ніщо?

— А чи ви поцікавилися, які в них були на це причини?

— То що, ми мали висилати до них делегатів? Як мали добрі причини, то мали самі належно виправдатися.

— А, Славку, лишім. На цю тему ми вже говорили тисячу разів і ніколи ні до чого не договорилися. Але я все таки буду твердити, що наш перший пластовий обов'язок — це притягнути якнайбільше молоді, щоб затримати їх при українстві. Неважно, що впорядник кричить “лива” замість “ліва”, чи каже новакам “лупити” Україну замість “любити”. Важно, що вони відчують приналежність до української спільноти, знайомляться, творять українські подружжя.

— Які між собою говорять по-англійськи.

— Може й так. Але чи їх батьки дають їм завжди добрий приклад? Як почуєш, якою страшною, скаліченою “рідною” мовою багато старших говорить, то й не дивуєшся. В душі у них все таки залишається своє; ти помітив, коли в такому молодому подружжі народиться дитинка, то до неї щебечуть по-українськи, бо найглибші, найніжніші почуття любови можна висловити лише мовою, яка тобі рідна. Або, якщо чужинці щось проти України скажуть, то ці молоді готові їм очі видряпати.

Продовжуючи свою улюблену суперечку, друзі помалу сходили в напрямі таборів. Раптом Микола зупинився й схопив Славка за лікоть. Став прислухатися.

— Слухай, Славку! Чуєш? Співають!

— Співають. Ну, то що?

— Та ж українську пісню співають! Розумієш? В юнацькому таборі, на дозвіллі, без примусу! — Микола майже затанцював з радости.

— Що я тобі казав? Наш дух незнищимий! Українська душа живе і буде жити!

1990... (?)

Вже зовсім стемніло, а спека не зменшувалась. Навіть вітерець, що грався листям високої тополі, не давав прохолоди. Цвіркуні верещали на повний голос, віщуючи знову гарячий день.

Микола й Славко спочивали за хатою на веранді, розлігшись на вигідних лежачках. Побіч стояв столик, заставлений напійками й закусками, але друзі були невеселі, навіть похмурі. Бо справді, як мова зайшла на цю тему, не було найменшої причини радуватися.

— А я тобі кажу, Мік, розв'яжмися з тою площею і фініш. Лише трабл і видатки, а користи жодної. Молоді не хочуть навіть поїхати туди, не то, що робити — а нам не під силу. І, зрештою, для чого? І так ніхто більше не їздить туди відпочивати.

— Нов вондер! Пощо їхати так далеко, щоб тебе потовкли, як можуть таку приємність тобі зробити тут у парку, під боком. Чув, що знову наскочив якийсь генг, навезли драгик і завели таку парті, що аж гори гуділи. Один барак спалили — готова ватра! Взагалі, кажуть, що там уже одна руїна.

— І що, зловили? Знають, хто був: наші чи чужі?

— Хто там буде дурний ловити, щоб самому дістати? А чи наші, чи чужі — тепер не розбереш. Лише маю дані, що там пописується син нашого колишнього дуже відомого виховника.

— “Май Год”, до чого вже доходить! А порядних не видно й не чути. Ось мого Юрка ніяк не можу зацікавити. І непоганий хлопець: як звернуся до нього в якійсь нашій справі, то й чека випише, і полагодить за мене, де я не можу, а поза тим — не руш! Має свої “клаби” і “френди”, а до українців його зaniщо не затягнеш. І скажи, Мік, що пішло ронг, де ми схибили? Ми ж давали дітям все: і рідні школи, і Пласт, і церкви, і домівки. І все фор натінг, даремно. Все пропадає, лише наші цвинтарі розростаються.

— Закон природи, Слав. Як масова еміграція, ми були призначені на загибель від самого початку, бо нас було замало й розпливлися дуже ріденько. Частина відійшла вже в перших роках, а свіжого допливу на їх місце не було. Актив натворив масу організацій, а управ не можна було зліпити. Майже всі громадські гроші йшли в мюри церков і домівок. Говорилося, що будуюмо для дітей, а в дійсності ми відмуровувалися від довкілля. Греблися, як кури в поросі, а у вищі, впливовіші сфери піднятися не могли. Чекали, що молодь включиться з нами до роботи й допоможе, та не дочекалися, бо тих кілька одиниць, які ми уважали за перші ластівки нової співпраці,

виявилися міражем. Ми не усвідомлювали, що наш світ і світ тут уже родженого покоління не можна з'єднати в одне, як не сполучиш воду з живим сріблом, хоч би вік колотив їх у спільному горшку. Пам'ятаєш, як молоді перебрали першу домівку? Відразу завели нові порядки, англійську мову. Старші почувалися автсайдерами, чужими — і відійшли. Почали нарікати, що з Українського Дому зробили звичайний австралійський "клуб". А що було перед тим? Домівка стояла закрита, бо не було кому й порога підмести. Вже думали продавати, а так хоч далі красується тризуб з написом "Український Дім" і нагадує новим поколінням, якого вони походження.

— А я всетаки не вірю, Слав, що вся наша робота пропала. Якщо хоч малу крихітку українства прищепили ми нашим нащадкам, то наше життя не пройшло даремно. Знайдуться такі, в кого ще воно відізветься: якщо не від серця, то просто розумовим зацікавленням про своє походження. Вже тепер, і то зовсім несподівано, виринають одиниці, які на свій власний спосіб повертаються до українства. Ясно, національні організації в нашому розумінні вже не воскреснуть. Пласт доживає своє роки в сеньйораті, бо, як організація молоді, загинув ще тоді, коли припинилася праця в молодих уладах. Так, наша Велика Гра вже доходить до кінця, пора готуватися в дорогу до Вічної Ватри...

Він замовк, але Славко не відзивався. Микола повернувся до нього, щоб побачити, яке враження створила така красномовність — і скривився. Його товариш спокійненько дрімав, опустивши голову на груди. Миколу взяла злість і захотілося міцно його струсити, щоб прокинувся. Але для цього треба було піднятися, а рухатися не було охоти. Злість перейшла. Нехай спить, подумав; те, що я розповідаю, він уже й так неразу чув і сам добре знає. От просто хочеться виговоритись, а тепер так рідко буває, щоб хтось тебе слухав!

Микола вигідніше вмовився й закрив очі. Який спокій! Цвіркуні замовкли і тополя більше не шелестіла, лише десь далеко завивала сирена поліційного авта...

Микола Грушкевич

ЧИ ПОТРІБНЕ ЦЕ ПЛАСТУНОВІ?

Під таким заголовком появилася у місячнику ООЧСУ «Вісник» ч. 4 (277) за квітень 1972 обширна рецензія за підписом Ол. Дорда на поему Кіндрата Рилєєва «Войнаровський» в перекладі Святослава Гординського, видану пластовим сеньйорським курінем ім. А. Войнаровського.

Рецензент, після переведення аналізу поеми, дійшов до висновку, — що вона своїм змістом шкідлива для українського, зокрема молодого, читача. Старається він доказати це непереконливими цитатами поодиноких слів, зворотів чи недокінчених речень, які, до речі, в тексті набирають відмінного значення ніж це добачує рецензент.

Упродовж майже півтори сотні років цей твір був милим гостем серед українського народу, з якого черпав він любов до поневоленої батьківщини і нікому не приходило на думку дошукуватися в поемі чогось злого. За свідченням Драгоманова «Войнаровського», забороненого москалями, переписували в Україні в потайних зошитах поряд з творами Шевченка й читали з однаковим запалом. Про вартість «Войнаровського» для українського читача свідчать численні його переклади на українську мову. Вісьмох українських давніших і сучасних поетів не пожаліли свого таланту, щоб усе в новий спосіб по-мистецьки висловлювати його думки. Доказом невмирущої сили «Войнаровського» є це нове видання поеми Рилєєва в новому, високомайстерному перекладі Святослава Гординського — пише в своїй передмові проф. О. Оглоблин. Якщо б поема «Войнаровський» мала сумнівну вартість для українського читача, чи доложили б своїх рук до її видання, крім поета Святослава Гординського, ще й такі чоловіки представники української науки й мистецтва, як історик проф. Олександр Оглоблин і маляр проф. Петро Андрусів?

Рецензент намагається знецінити поему тим, що автор її уплів у неї свої політичні переконання. Та саме в тому її вартість. Боротьба проти кріпацтва, тиранії та самодержав'я — це політичні ідеї Рилєєва, одного з провідників декабристів, за

вірність яким заплатив він у 1826 р. своїм життям. Ці свободолюбні ідеї, що ними був він пройнятий, спонукали його оспівувати борців за свободу нашого народу, за що й діждався він висловів вдячності сучасних йому українців.

О. Оглоблин, знавець Мазепинської доби, пише з історичної перспективи таке: «У «Войнаровському» вперше в російській літературі пролунало правдиве слово про визвольну боротьбу України під проводом Мазепи проти московської тиранії... «Войнаровський» Рилєєва був глибоко поетичним визнанням української історичної правди — священного права України на свободу й державну незалежність».

Рецензент «абсолютно переконаний», що видавці поеми не читали її, заки її друкували. Нам приходить поставити під сумнів, чи Шан. Рецензент читав передмову проф. О. Оглоблина й наше післяслів'я, які багато чого йому пояснили б.

Чому пластовий сеньйорський курінь і то саме тепер видав цю поему, це вяснено в післяслові. Для нас Войнаровський символ українського політичного емігранта, що йому судилась доля багатьох наших братів по крові, які коротають свій вік на сибірському засланні і які повторяють за Войнаровським:

«Про Україну і своїх

Я часто мріяв у неволі.

Що рідний край далекий мій?

Як він тепер — живе чи гине?»

Врешті хочемо відповісти на запит рецензента «Чи потрібне це пластунові?» Не завагаємося відповісти, що «Войнаровський» вартісна й будуюча література для української молоді людини. Тоді, коли цю поему із беззастережною теплою приймали наші батьки й діди, тим більше повинна вона промовляти до сучасної молоді, яка всупереч нам, їхнім батькам, має далеко ширше поле бачення. Вона в своєму ідеалізмі шукає об'єктивної справедливості й тому осуджує однобічний шовінізм, що потягає за собою нетерпимість і ненависть до всього іншонаціонального. Її любов до батьківщини не виключає пошанування противника. Коли б авторові цієї поеми, ідеалістові Рилєєву, прийшлося жити в теперішніх часах, він напевно захопив би своїми свободолюбними ідеями й сучасну молодь. Його поема «Войнаровський», яка оспівує визвольну боротьбу України проти московського деспотизму, потрапить полонити українську молоду людину на вигнанні своєю красою та збудити в ній тугу до далекої поневоленої Батьківщини.

Ми і наш народ

Каліста (А. О.)

ПЛАСТУНИ НА 3-МУ ЗДВИЗІ УКРАЇНЦІВ АВСТРАЛІЇ

Аделаїда, 23 - 29 грудня 1973 року

Що два роки відбувається зустріч українців з усіх стейтів Австралії. Їх організує Союз Українських Організацій Австралії. Крайова Пластова Старшина в Австралії — член основник СУОА, тому пластуни беруть у цих з'їздах активну участь.

Надійшло 23-тє грудня 1973 року, — день відкриття 3-го Здвигу Українців Австралії. До нього довший час підготовлялася вся українська спільнота під проводом покликаного для цього організаційного комітету. Участь брали численно заступлені громадські організації та установи, мистецькі ансамблі (хорові з'єднання, танцювальні, драматичні й вокальні групи), атвори, мистці, доповідачі — загально: більшість організованих та активних українців. Між учасниками приємно було бачити українців з Нової Зеландії, а також з Канади.

Аделаїда привітала українських гостей, що з'їхалися з усіх закутин країни, гарною, хоч гарячою погодою. Програма першого для Здвигу почалася урочистими Богослужбами в наших церквах та, по їх закінченні, відкриттям виставки українських ікон. Від години другої по полудні розлогий олімпійський стадіон наповнявся учасниками Здвигу. Між ними був президент УНР в екзилі Микола Ливицький, який якраз відвідав уперше нашу українську Австралію. Перед офіційним відкриттям вмаршували на площу пластуни Аделаїдської Станиці з пластунами гістьми з інших стейтів. Поруч з ними виступили члени Молодечого Хору з Мелборну та учасники спортивного Т-ва "Леви" з Аделаїди. Голова організаційного комітету Т. Пасічинський запросив провести церемонію відкриття Голову Союзу Українських Організацій в Австралії (СУОА) М. Цюрака, якого заслужено величають "татом пластунів". Привітавши учасників, М. Цюрак відкрив Здвиг короткою промо-

вою, що своїм тоном і змістом гармонізувала з врочистістю хвилини.

Участь пластунів в програмі імпрез та конвенцій 3-го Здвигу вказує на те, що Пласт не живе в гетті, є складовою цілості українського громадянства Австралії. При офіційному відкритті цього Здвигу пластуни виступили як окрема одиниця зорганізовано, а в дальшій програмі вони були виконавцями різних точок програми. Такий підхід практикуємо в Австралії вже довгі роки, думаю, що він позитивний.

Програма 3-го Здвигу була різноманітна й дбайливо підготована. Від ранку до пізньої ночі проходили різні зайняття, які єднали у спільному зацікавленні українських людей з усіх стейтів. За дня проходили конвенції, наради, конференції, доповіді, семінарі... Вечірній час був призначений для мистецьких імпрез та розваг. Здвиг тривав цілий тиждень. Була змога учасникам побувати не тільки на імпрезах, але й мали вони час на розваги, відвідини тощо. Останній тиждень грудня в Австралії вільний від праці для більшості українців.

Широкою тематикою вирізнялася конвенція CYOA, а однією з наймаркантніших точок програми цієї конвенції була доповідь пл. сен. Лідії Ростек, голови Дослідчої Комісії Проблем Україністики при CYOA. Прелегентка говорила про можливість створити при одному з австралійських університетів катедру чи лекторат української мови. Порівнюючи з емоційними й неінформованими статтями, що появлялися на цю тему в нашій пресі, доповідь відзначалася чіткою аналізою, раціональними аргументами та реальними й логічними висновками. На запитання прелегента давала речеві й вичерпні відповіді.

Пластуни брали помітну участь у широкій мистецькій програмі Здвигу. Тут хочу відмітити деякі особливо вдалі виступи членів нашого пластового середовища. З почуттям вдовolenня й гордості згадую участь наших молодих авторів в авторському вечорі Здвигу. Даруся Федевич, Катя Ткач, Леся Шевченко, Юрко Ткач, Оріся Опар та Наталка Словачевська (10 років) — це наші молоді надійні автори, що можуть уже похвалитися конкретними досягненнями в перших спробах їхньої літературної праці. Вони творять молодечий відділ Літературного клубу в Мелборні. Сприятлива атмосфера батьківського дому, рідної школи, пластового середовища й особлива на-

полегливість і допомога їхнього "літературного батька" Дмитра Нитченка (письменника Дмитра Чуба) — створити серед, здавалося б, безнадійних обставин нашої еміграційної дійсності передумови для розквіту молодих надійних талантів.

Дуже вдалим мистецьким вечором, що записався гарним спомином у моїй пам'яті, був концерт молоді. Насамперед хочу відмітити виступ Молодечого Катедрального Хору з Мелборну під керівництвом відомої пластової діячки пл. сен. Оксани Тарнавської. Хор — без сумніву один з найстійкіших і цінних мистецьких ансамблів української спільноти в Австралії. Завдяки наполегливій праці невтомної диригентки хор задержав упродовж років послідовно високий мистецький рівень і виховав кадри молодих хористів, заціплюючи в них любов до рідної пісні й культури. З пісень, що їх виконував хор, особливо запам'яталися: жива й дзвінка "Молоді ми" — Недільського, широка й вдумлива "Сини" — Кривенького, мелодійна й чарівна "Весна" — Й. Штравса та патріотична й чуттєва "Де гори Карпати" — Садовського.

Справжню пластову атмосферу вичарували юначки з Аделаїди своїм співом "при ватрі". Хоч ватра була "синтетична", публіка прийняла ілюзію з вдовolenням. Група бандуристів, під проводом пл. сен. В. Жолкевича, внесла в програму своєрідний ліризм кобзи-бандури й запах широкого українського степу. Юнацький гурток "Кобри" з Нобл Парку, Вікторія, виконав з відчуттям та ерудицією інсценізацію поеми Шевченка "Великий льох", а Ритмо-пластична студія звідтіля ж виступила з балетом — гуцульською фантазією — "Дівочі мрії". У кожній деталі виступу відчувалося вмілу руку майстра — мистецького керівника студії — артистки Ірини Залеської. При одній з кращих українських шкіл в Нобл Парку діє Ритмо-пластична студія під проводом згаданої артистки. У групі майже сама пл. молодь.

З програми вокально-театрального вечора, який відбувся 27-го грудня, слід відмітити особливо зворушливий виступ "пластових соловейків" — мами й доні — пл. сен. А. Грушецької та пл. юначки І. Грушецької, які відспівали дві пісні: "Виростеш ти, сину" і "Стрінулись на полі". Зачарована публіка винагородила співачок невгамовними оплесками.

Кінцевим могутнім акордом Здвигу був Фестиваль Української Пісні і Танцю, що відбувся 28. 12. 1973 в залі Тавн

Голл. У програмі взяли участь кращі мистецькі сили української спільноти Австралії. Програма була різноманітна та вміло підібрана. Вона відзначалася дбайливим підготуванням і мистецьким рівнем виконання. Понад дві з половиною сотні виконавців — співаків і танцюристів розкрили публіці чар і красу української пісні і танцю. Програмою провадив Зенон Ростек. На відкриття програми виголосив привітальну промову прем'єр Південної Австралії Доналд Данстан. Він підкреслив вплив національних культур поселенців, в тому числі української, на процес закріплювання культурних особливостей Австралії.

Хочеться на закінчення згадати про пластовий табір, що його Аделаїдська Станиця влаштувала в час 3-го Здвигу на пластовій оселі "Бескид" поблизу Аделаїди. Крім членів Станиці, в таборі брали участь пластуни-гості з інших стейтів. Табір проходив під знам'ям Здвигу, й багато таборян брали участь у його програмі. Хоч природа Аделаїди була в той час поживка від великої, затьяжної спеки, околиця пластової оселі зберегла була, дивним-дивом, свіжу зелень і нагадувала багато в дечому наші рідні Карпати.

Комендантом табору був ст. пл. Петро Миронюк. Він вміло провадив добре підготовану програму, яка проходила вправно й цікаво. Головною подією були відвідини президента М. Лівіцького. Вітаючи його та інших достойних гостей, голова КПС пл. сен. Юрій Овчаренко згадав про ролі пластунів у визвольній боротьбі за першої світової війни. Президент звернувся із щирим словом до пластової молоді і закінчив його пластовим поздоровленням "Скоб".

Третій Здвиг Українців Австралії пройшов з успіхом, підніс на дусі нашу спільноту і затіснив зв'язки між учасниками, що з'їхалися були з усіх частин Австралії. Пласт спричинився у значній мірі до успіху Здвигу й продемонстрував своє розуміння для конечности співпраці української молоді з цілою спільнотою в усіх важливих проявах суспільно-громадського життя.

Антін Івахнюк

“МІШАНІ ПОДРУЖЖЯ — НАША ЗАГИБЕЛЬ”?

1

“Мішані подружжя — наша загибель”, каже Петро Саварин у доповіді про “Методи збереження української субстанції...” на останньому СКВУ (потім друкованій теж і в “Пластовому шляху” ч. 4/1973 і 1/1974), висловлюючи тим “увесь трагізм” українців поза межами України.

Щоб зупинити, або хоч сповільнити мішані подружжя, автор пропонує рятувати нашу “фізичну субстанцію” такими методами: “Мольбами, просьбами, грозьбами, всякими можливими способами”. Він вимагає “рішуче засудити мішані подружжя”, їм “скрізь і завжди протиставитися”. Словом — пропонує змобілізувати всі зусилля проти мішаних подруж, як “подружні бюро”, “всякі референтури, резолюції, проповіді, кампанії, студії і т.п.”, бо “наша ціла спільнота не має більшої проблеми, як саме проблему мішаних подруж...”. Та, на наш погляд, все це переяскравлений підхід до частини наслідку такого стану, а не до самої глибокої проблеми нашого “я”.

Проте, цей трагізм, так ми думаємо, не так у самих мішаних подружжях, як у нашій, **українській**, внутрішній невирозній вартості — ідентичності. Такі засоби боротьби з мішаними подружжями (чи тільки з ними?) — негативні, як наслідок негативного явища в нашій спільноті. Вони негативні й тим безуспішні, бо стосуються до людини вже дорослої, якої не перегнеш через коліно. Та доросла людина вже своєю духовістю чужа українській і тим самим не може чинити опору чужій. Тут треба шукати глибших і основніших причин, щоб у **майбутньому** і мішані подружжя не були для нас якоюсь загрозою втратити “фізичну субстанцію”. Та це шлях довгої й наполегливої праці.

До проблеми мішаних подруж треба нам підійти насамперед з такого ствердження: Не мішані подружжя наша загибель, але загибель наша — в нашій **унутрішній національній**

слабості, тобто — в нас самих, у нашій нестійкій ідентичності. Ця наша слабкість породжує інший наш комплекс: ворожу настанову до чужонаціонального елементу, що приходить до нас, що хоче стати в наші ряди. І ці наші риси готують нам загибель, якщо хтось хоче думати категоріями нашого автора.

Усі ми добре знаємо, що куди більші маємо втрати у “фізичній субстанції” впродовж нашої історії таки на рідних землях не через мішані подружжя. Ці втрати були в “чистих” наших подружжях на Україні й поза нею, які розтанули в чужому морі майже безслідно, бо затерли своє родове ім’я, своє національне обличчя. У Канаді, наприклад, за всіма оптимі перелицьованими на англійський лад прізвищами аж до самих Смітів важко комусь і збагнути, що за ними заховані колишні нащадки українського роду.

У статті “До проблеми збереження української мови”¹ Віра Ворскло дуже слушно зауважує:

“У чім же криється секрет національної свідомості? Очевидно, не в рефератах. Хибно думати, що як людина вивчить українську мову, вона стає свідомим українцем. Мова не може замінити національної свідомості, мова не може замінити **характеру і духового змісту**” (підкреслення — аі).

Це саме можна сказати про чисто українські подружжя. У мішаному подружжі тільки свідомість української себевавто-рости може зробити українця рівновартим партнером, а не, як буває, слабшим.

Річ ясна, ми не захвалюємо мішаних подруж, бо розуміємо їхню всю складність у практичному житті. Одначе треба трішки усвідомити собі, де ми живемо. У Канаді, для прикладу, живемо серед мозаїки народів. День-у-день різнонаціональна молодь зустрічається на кожному кроці. Просто неможливо, щоб уникнути мішаних подруж.

“На милування нема силування” — каже народне прислів’я. Тут нічого не вдіють жодні просьби, ні грозьби, ні інші засуджування. Якщо ж ми, старші, пропонуємо такі методи як засіб національної охорони, то ми або вже забули свою молодість, або не знали, що таке кохання, або одружувались з інших мотивів, непритаманних молодості.

¹ “Новий шлях”, 16. 2. 1974.

Одначе питання в тому, чому в мішаному подружжі український партнер не стійкий у своїм національним “я”. Де є його слабкість?

Умовно назвімо цілий отой комплекс української себевавто-рости окресленням — **духова Україна**. Де вона повинна бути?

Оця духова Україна в основі народжується, розвивається і дозріває в першій мірі у домі, де б він не стояв — серед свого чи чужого оточення. Якщо той процес духової України не діє повсякчас у нашому домі, вже ми втратили на 90 відсотків. Дитина, юнак, доросла людина мусить винести з дому любов до свого, знання всього того, що собою являє ця Україна, тобто — мова, історія, культура, щоденні здобутки своєї спільноти, її радість і біль, уміти цінити своє та бути гордим (не зарозумілим!) на своє, на свій народ і своїх провідників. Своє оточення — церква, школа, організації тільки допомагають у вирощуванні духового українця.

На жаль, наша Україна клигає в нашому домі, бо матеріяльний бік узяв верх. Ми в нашому домі звернули нашу увагу переважно на матеріяльний добробут, затративши гармонію, духово-матеріальну рівновагу. З матеріяльними достатками впихався в нашу хату й чужий духовий зміст, непомітно, але вперто. Родина стала, як каже згадана Віра Ворскло, “бездушним колективом”, де “немає української духовості”.

“Коли ж душу дитини виповнить усе чуже, то крапля українства ніколи не зможе чужинецьку духовість перетворити на українську. Така метафорфоза є неможлива”.

Українська родина, пише далі авторка, повинна виповняти “душу дитини українським змістом не при допомозі картань і примусу, а при допомозі любови — спільної праці...”.

Без сумніву тут відіграють ролю теж інші чинники, хоч і не в такій мірі, як політичний (якщо ми його взагалі маємо), громадсько-суспільний. Вони не сприяють цупкості нашої спільноти, зокрема на верхах. Та це тема окрема.

2

Тісно зв’язана з нашою проблемою вже згадана наша недержавницька риса, яка завдає нам чимало шкоди, це наше наставлення до чужонаціонального елементу в мішаних подружжях.

Наш автор, П. Саварин, правда, застерігає, щоб “не відписувати” мішані подружжя, як такі заіснують. Та він не бачить психологічної суперечності в тому, що насамперед їх “засуджує”, а потім “не відписує”. Як ці неукраїнські партнери почуватимуться, коли їх насамперед цураємося, а потім “приписуємо” до себе, це інша справа. У даному випадку нас цікавить наше наставлення.

Державні народи притягають до себе, навіть і силою, чужонаціональний елемент, а ми навпаки — відкидаємо від себе. При цьому виявляємо свою безглузду зарозумілість, безсердечність, холодну байдужість, а то й погорду. Цікава риса! Але, перед тим самим чужинцем, який дивиться на нас згори, б'ємо ницьма поклони, хоч і він стоїть на нижчому від нас щаблі.

Навпаки ж, хто до нас приходить як свій, і це стосується насамперед до мішаних подруж, ми його відкидаємо без серця, мовляв, це чужинець. Ми ж маємо, наприклад, англійок, італійок, еспанок і т. д., які навчилися нашої мови, водять своїх дітей до наших церков, говорять до них по-українському тощо, але ми їх не приймаємо, бо вони — “не наші”. Не згадуємо вже про те, що треба шанувати також і їхні національні почування, якщо хочемо мати корисного рівноправного партнера в нашій спільноті. Тут ми тільки підкреслимо, що таке наше наставлення це — наставлення недержавного народу, народу, що ще й далі живе, легко кажучи, настороженістю до чужинця, виплеканою поневоленням.

З погляду такого нашого наставлення була дуже цікава стаття вже в згаданому числі “Нового шляху”.² У ній автор порушив на власному прикладі питання нашої нерозумної настанови до чужонаціонального елементу в мішаних подружжях.

Це один бік цих подруж. Про другий ми геть забуваємо. Адже з мішаних подруж український народ дістав дуже визначні постаті, для прикладу: Марко Вовчок (росіянка), Олена Курило, визначний мовознавець (жидівка), Русова (шведка), Первомайський, поет (жид) і т. д. З “мішаної крові” вийшли такі велетні-нащадки, як Іван Франко, Леся Українка, а всі такі імена в нашому культурному житті, як Липинський,

Міллер, Гермайзе і безліч інших, говорять самі за себе. Їх чи їхніх предків Україна причарувала і вони віддали свої таланти українському народові, а то й страждали.

Так дивлячись на мішані подружжя, треба прийти до висновку, що вони в нас не “найважливіша проблема”, як це ставить наш автор. Адже не вони були причиною, що наша шляхта, наші визначні роди кидали свій народ і переходили на чужий бік. Причина цього занепадницького явища набагато складніша та глибша за мішані подружжя, що багато менше приносять втрат. Наші вчені повинні зайнятися дослідями нашого характеру, а ми мусимо спрямувати свою увагу на вивчення духового українця, бо від нього залежатиме наша “фізична субстанція” поза Україною.

**
*

П О Д Я К А

Матеріяли до цього числа “Пластового Шляху”, на прохання Редакції, зібрав, частинно зредагував і своєчасно надіслав до друку пл. сен. Роман Павлишин з Брізбен, Австралія. Усе це виконав дуже дбайливо і з великим вкладом часу.

Почуваємося до милого обов'язку подякувати за цей вклад праці. **Редакція.**

П О В І Д О М Л Е Н Н Я

У зв'язку із переходом пошти в Канаді на систему т. зв. кодів просимо усіх наших передплатників “Пластового Шляху” з Канади подати Адміністрації докладні адреси із кодами по змозі якнайшвидше.

Доповнення картотеки ними вимагає довшого часу, тому не зволікайте! **Адміністрація.**

² М. К-а — “Подивімся на себе ближче!”

Українська молодь у діаспорі

Дмитро Нитченко

ПРО ТВОРЧІСТЬ НАШИХ НАЙМОЛОДШИХ АВТОРІВ (Перші підсумки)

Як не рахувати перших літературних спроб окремих наших авторів, що надрукували свої оповідання чи вірші давніше, то більш-менш організований вияв спроб літературної творчості молоді почався з 1967-го року, коли у великодньому числі за 7-ме січня 1967-го року була надрукована перша сторінка "З творчості наших наймолодших". Після того сторінки почали друкуватися частіше, переважно тричі на рік. Першими авторами тих сторінок були 10-річна Леся Шевченко, 11-річна Дарочка Федевич, 13-річний Юрко Ткач, 10-річна Арета Підгородецька, 15-річна Оріся Петрус та 14-річний Славко Дудинський. З них четверо пластунів і одна сумівка.

У січні цього року була надрукована вже найновіша "Сторінка молодечої творчості". Ці сторінки друкувала "Вільна думка", а упорядкував автор цих рядків. Отже за минулі 7 років надруковано 15 сторінок "З творчості наших наймолодших", в яких взяло участь 24 наші молоді автори, помістивши там 62 матеріали: оповідання, вірші, казки, нариси. Серед авторів було 16 пластунів, 5 сумівців і троє, що не належать до молодечих організацій.

Майже всі ці спроби наших авторів друкувалися в дитячих та молодечих журналах в Америці й Канаді. Спершу в "Веселці", а пізніше в "Юнакові", "Крилатих" і "Молодій Україні", яка містить також і серйозніші й досконаліші спроби молодих. Уже зібралося 53 журнали з участю наших початківців.

Крім цього, двоє оповідань Юрка Ткача та вірш Віри Овчаренко були надруковані в збірнику "Контрасти", що вийшов у Канаді заходами Пласту (упорядкування Лариси Залеської-Онишкевич, передмова Юрія Лавріненка).

Варто підкреслити, що взагалі пробують свої пера і мають успіх більше ті, які більше читають українських книжок,

в кого батьки цікавляться літературою і підохочують дітей писати свої спроби. І, навпаки, там, де батьки не читають рідної книжки і преси, не пильнують, щоб їхні діти читали і своє друковане слово, де немає власної книгозбірні, там тяжко дитині чи юнакові запалити в своєму серці літературний вогник. А тому з цих чи й інших причин частина з тих, що починають писати, поволі замовкають, байдужіють, не розуміючи ваги того писання. Тож сьогодні можна сказати, що більш-менш постійно пишуть і друкуються 10 початківців. Це Юрко Ткач, що перше оповідання надрукував, коли мав 12 років (у 1966-му році), а сьогодні має вже 12 друкованих оповідань, Леся Шевченко — 6 оповідань, Дарія Федевич — 6, а з них один вірш; Оля Гралоук — три вірші, Марійка Орфіній — троє оповідань і вірш, Ігор Якубович — 5 оповідань, Арета Підгородецька — 4 та один допис у газеті, Андрійко Ліщинський — три, Таня Ліщинська — два вірші і двоє оповідань, Юлія Рибіцька — 4 оповідання і т. д.

Певним стимулом і поштовхом для праці нашої молоді є виступи наших початківців на авторських літературних вечорах Мелборнського літературно-мистецького клубу, де вже вони беруть участь п'ятий рік, ставши молодечим відділом Клубу. Це вже стало системою, і слухачі люблять їхні виступи з читанням і завжди просять, щоб молодь виступала щоразу. Разом з Клубом вони вже виступили не тільки в Мелборні (Ессендон), а і в Саншайні, Джілонгу та Нобл Парку.

Приємно відзначити, що наші молодечі чи дитячі журнали охоче друкують творчість наших молодих авторів, чим підохочують їх до праці. Часто надходять від редакцій прихильні відгуки і прохання присилати ще. Більше того, коли була надрукована 15-та сторінка "З творчості наших наймолодших" у "Вільній думці", надійшов від голови ОПЛДМ (Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді), відомої письменниці Ольги Мак (з Торонто), лист, в якому вона пише: "Особливу увагу привертає спроба Дарії Федевич "Ми чи вони". Як на свій вік (Дарочці 15 років — Дм. Н.), авторка проявляє велику спостережливість, дотеп і глибину думки, а головне, вміння віддати щиро оту непевність, таку типову для нашої молоді, народженої і вихованої поза межами батьківщини. Правда, молоденькій авторці бракує ще розмаху, може, й віри у власні сили, але з часом вона їх здобуде. Віршики Марійки Орфіній та Олі Гралоук, а також і "Жалі і сумніви" Якубовича, вияв-

ляють і талант і певні напрямні до мети. Лише ця мета ще не скристалізована, загальникова. А втім вірш “Ранок” безпретенсійний, щиріший і тому переконливіший. Образок “Тривога на пляжі” Юлії Рибіцької відзначається чистотою мови і ясністю виразу. Це дуже похвальна і цінна прикмета...”

Хтось невтаємничений у цю молодецьку творчість поцікавиться, про що ж пише згадана молодь, які бере теми, сюжети. На це можна сказати коротенько, що всі вони дуже різноманітні, не схожі одно на одного. Кожний чи кожна з них, хоч і лише пробує своє перо, має свою тему і по-своєму її розв’язує. Більшість їх починала з різних пригод, що траплялися у їх житті чи в житті їхніх знайомих. Це найбільше торкалося пластового або сумівського таборового життя; пригода з якоюсь пташкою, твариною, звірятком тощо. Одні з перших спроб Юрка Ткача були оповідання “Пригода з повітряною кулею”, де він цікаво розповів, як два хлопці зшили з дешевого нейлону великий бальон, підвісили корзину з спеціальним грільником повітря для бальйону і зробили спробу полетіти. Але, ледве піднявшись над городами та садибами, сіли на чужий город, викликавши напад господині, якій потовкли городину. Тож покинувши свій бальон, в який вклали чимало праці й коштів, хлопці мусіли чим швидше тікати.

Друге оповідання Ю. Ткача було про восьминого, що схопив автора оповідання під час купання в морі, і як батько врятував його, винісши разом з восьминогом на берег і відірвавши лапи хижака від синових ніг. Останнім часом Юрко пише більше на романтичні теми, як “Перший поцілунок” та “Марічка”.

Дарочка Федевич, яка перечитує багато історичної літератури, написала кілька спроб про козаків, також з подій княжої доби, а останньо в оповіданні “Ми чи вони” змалювала реакцію молодої ще не рішучої української людини на викладання історії в австралійській школі, де вчитель все українське трактує як російське, йдучи ще за принципами русофільської історії царських часів. Глибокий також її вірш “Воскресіння” на тему розп’яття Ісуса Христа і як байдуже, а то й радістю чи глумлінням дивилися на це люди, не розуміючи глибини трагедії.

Л. Шевченко в кожному творі бере іншу тему: в одному читаємо про прогулянку до зоопарку і пригоди в зв’язку з цим, у другому — про пригоди під час повіді, третє трохи, зда-

ється, шаржоване оповідання (“На весело”) про день в українській школі. Але скрізь помітне уміння, дотеп і проблиски таланту авторки.

Марійка Орфіній в оповіданні “Згадка про літо” пише про перше знайомство дівчини з хлопцем, перші порухи дівочого серця, а Оля Гралоук пробує писати коротенькі патріотичні вірші, в яких поблискують поетичні рядки, також пише про трагедію сирітства, малює гарний образок ранку, коли все прокидається до життя.

Арета Підгородецька після маленьких казок написала фантастичне, трохи містерійне оповідання “Дивний хлопець”, а недавно написала есей, де торкається проблем української молоді. Пластун Володимир Островський з Аделаїди надрукував цікаве оповідання про сумівський табір та як ловив рибу разом з своїм учителем (“Разом з учителем на риболовлі”).

Юля Рибіцька останнім часом написала двоє цікавих оповідань — одно з них малює пригоду з акулою, а друге — романтичного змісту. Ігор Якубович у своїх спробах ставить проблеми праці й життя в молодечих організаціях, як треба зацікавлювати слухачів та знаходити шляхи порозуміння з ними. Крім того, написав казку про соловейка та фантастичне оповідання про подорож до моря.

Таня Ліщинська пробує писати білим віршем (без рим), малюючи оригінальні пейзажі, а на їхньому тлі бачимо постаті людей та цікаві міркування про них.

Підсумовуючи, можна сказати, що творчість наших початківців з кожним роком зміцнюється, переростає в серйозніші теми, сюжети, зачіпає складніші проблеми. Ці друковані сторінки в газеті чи в альманасі могли б бути корисними взагалі для наших дітей в кожній родині, але, на жаль, байдужість батьків до виховання своїх же дітей часом перевищує всі припущення. Рідко хто з них дає дітям прочитати не тільки ці сторінки, а взагалі не пильнують дітей щодо рідної мови, не привчають до читання української книжки.

Щоб підтримати працю молодих авторів, а також зацікавити інших спробувати свої сили написати якийсь твір, в останньому альманасі “Новий обрій” ч. 5 приділено творчості наших початківців аж 40 сторінок, що мало добрі відгуки не тільки в пресі, а й в листах голови ОПДЛМ, пані Ольги Мак, та голови ОУП “Слово” — Гр. Костюка, а ще більше в листах чи-

тачів. На жаль, як місцеві організації, Громада, так і СУОА абсолютно байдужі не тільки до праці молодих, а взагалі до літературної та літературно-видавничої діяльності, яка завжди була дефіцитна й потребує не тільки моральної підтримки, а й матеріальної.

АВСТРАЛІЯ — КОЛОНІЯ УКРАЇНИ

Згідно з Енциклопедією Українознавства (дивись т. 5) у 1798 році надруковано "Енеїду" Івана Котляревського і видано "Записки Малоросии" Я. Марковича в Петербурзі. Це важливі події в українській літературі. Але який жаль, що у цих двох визначних творах нема згадки про найважливішу подію 1770 року, а саме нема того, що капітан Кук знайшов Австралію. Який гріх вчинив Іван Котляревський — свідомо чи через недогляд, — невідомо.

Досьогодні ні науковці, ні історики не знають ясно, чому Австралія не була знайдена раніше, бо вона не така й маленька, щоб загубилася. Але є надія, що в недалекому майбутньому якогось роду науковці знайдуть цю відповідь. Безумовно, знайдення Австралії — це найважливіша подія в історії України. Якщо хтось з читачів сумнівається в цьому, хай спитає будьякого українця в Австралії. А крім того, те, що ви тепер маєте змогу насолоджуватися цим числом "Пластового Шляху" треба завдячувати капітанові Кукові. Навіть Т. Шевченко у своєму ясновидінні не передбачив українського потенціалу в Австралії, бо в його віршах нема згадки про цю країну. Можливо, що такі твори були, але затратилися під час якоїсь революції.

Наукова справедливість вимагає, щоб я згадала про сучасника Т. Шевченка, про Чарльза Діккенса. Він пізнав потенціал Австралії, коли у своєму творі "Давід Коперфільд" 1849 р. заслав одного зі своїх героїв, містера Мікоубера, до Австралії. На жаль, навіть геніяльність Чарльза Дікенса не передбачила ролі Австралії в історії України.

Правда, були і такі часи, коли люди не знали, що земля кругла. Тепер, якби ви, дорогі пластові друзі, взяли приклад від Українського Президента М. Лівіцького та відважніших між вами, які вже приїздили на наш "острів", то і ви довіда-

лися б, що Україна є і тут, на південній півкулі. До нас в Австралію приїздить багато гостей, і декому з них навіть вдається повернутися додому, в американо-канадську Україну. На диво, Австралія не є першою зупинкою у подорожі навколо світу. Навіть астронавт Шоперд відклав собі, як на десерт після повороту з Місяця, поїздку до Австралії. Отже, — під соняшним небом, на рясній землі, в Пластовій Станиці Сіднею, ми теж будемо Україну. У тутешніх обставинах у нас тут все множитися рясно: і діти, і партії, і хори та гуртки, та церкви. Як ті живучі клітини якогось біологічного організму — все ділиться і ділиться.

У нас у Сіднеї є одна незаперечна правда — а саме та, про яку ми всі знаємо, що тільки в Сіднеї можна виховати українських дітей, тільки в Сіднеї може постати українська революція, тільки в Сіднеї печуть найсмачніші пиріжки. Отже, заохочую всіх друзів і подруг: приїздить і подивіться на наш український сіднейський оперовий театр і, взагалі наберіться українсько-сіднейського патріотизму та відновіть ваш пластовий запал при ватрі чи при короборі.

Ірина Прудник-Блискавка, кошова

**
*

Для поганина дійсність у своїй повноті вже тепер. Вона готова, скінжена, уловна. Для християнина все головне і правдиве щолши буде колись. Його треба здобути, заслужити собі добрими ділами, доступити за них ласки Божої. Християнство, щоправда, в засаді статигне, бо його основна мета — це небесне щастя душі, ангельське буття в блаженному спогляданні величі Бога. Однаже, досягнення цієї мети обставлене й передумовлене таким укладом залежностей, що людина-християнин усе мусить іти наперед, безнастанно досконалити свої душевні здібності, щоб могли надіятися вічного щастя.

(Юліян Вассиян: «Християнство»)

„Плекайте мову...“

СКАРБ У ПИВНИЦІ

Я не знаю точно походження слова “пивниця”; сумніваюся, чи воно українського походження, чи повинно бути в нашій мові. Здогадуюсь, що походить воно від того, що колись у пивницях переховували питво (вина, пиво); можливо є ще інші пояснення його походження; я не берусь подавати пояснень. Зате всі ми знаємо і точно розуміємо значення слова “скарб”, незалежно від того, чи цей скарб духового, чи матеріального порядку. Скарб, про який буде мова, подвійного характеру. Він вже навіть трохи постарівся, зморщився, покрився плісню. Проте, не зважаючи на все, залишився неабияким скарбом, бо, згідно з народною приповідкою, не все те золото, що блищить, і навпаки. Про наш скарб дехто знав, можливо більшість членів УПС давніше чула про нього, але тепер призабула.

Ми довідалися про нього й наново оцінили цілком випадково. Один з відповідальних членів референтури видань ГПБ, звітуючи про книжки й матеріяли, що їх ми маємо на складі, даючи перелік того, що вичерпалося і треба знову видрукувати, щоб заспокоїти потреби виховної праці, принагідно натякнув, що ми маємо на складі **“Нарис сучасної української літературної мови”** Юрія Шереха, видання НТШ, Бібліотека Українознавства ч. 3, 1951 р. Ця книжка вийшла заходами 2-го Куреня УПС-ок і УСП-ок “Ті, що греблі рвуть” — “на добро української науки в 40-ліття Українського Пластового Уладу”, як це зазначено на зворотній сторінці обкладинки цієї книжки.

Не зважаючи на те, що багато з нас інколи для відпочинку любимо прочитати якусь гарну поезію чи цікаву новелу під час вакацій, хоч ми своїми професіями далекі від літератури, мовознавства, а тим більше від наукового трактування цих дисциплін, проте це не зовсім так, бо література і мова — це життєві дисципліни, потрібні кожній освіченій людині, кожній людині, яка прагне йти в крок з культурним прогресом.

Література — це вчителька життя, у ній віддзеркалений увесь потік минулого й сучасного життя народу. А мова — це скарбниця, в яку народ складає свої духові здобутки, убравши ідеї та мислі у слова.

Безсумнівно, що до цього нас інколи змушують власні діти, які заставляють нас цікавитись багатьма речами, на які ми не звертали уваги. І наша участь у громадському житті вимагає від кожного з нас знання нашої культури основніше й глибше, а зокрема тієї її ділянки, що вимагає знання мови. Це ж самозрозуміло, що від освіченої людини будь-якого фаху треба сподіватися знання літературної мови. Ці роздуми спонукали мене прочитати “Нарис сучасної української літературної мови” Ю. Шереха.

Книжка виявилась для мене — мовного ляїка — тим неоціненим скарбом, на лежання якого в пивниці я ніяк не можу погодитися. Взявши її в руки, я був здивований згодом, що її можна читати, тобто спокійно студіювати, відчувачи при тому приємність, користь, легкість, зацікавлення, як при читанні цікавої новелі.

Професор Юрій Шерех написав цю книгу в дуже приступній формі. Сам автор згадує: “Книга становить спробу опису сучасної української літературної мови як системи в усьому багатстві її стилістичних варіантів. З цього погляду вона має бути корисна не тільки мовознавцєві, а кожному, хто стикається з мовою у своїй практиці: учителяві, журналістові, священникові, просто інтелігентній людині”, бо “найперше завдання всякої інтелігентної людини щодо мови — володіти нормами своєї літературної мови”. Чи багато з наших людей точно знає, як і коли зформувалися основи новітньої української літературної мови? Хто з нас міг би з легкістю відповісти на трохи філософське, але й одночасно просте питання, що таке слово? Або як витворилося слово “нісенітниця”? Воно ж витворилося з фразеологічного звороту “ні се, ні те” за допомогою наростка “ниця”. А що є “ідіоми”, “крилаті слова”, “семантика”, “лексика”, “стилістика”, “архаїзми”, “неологізми” тощо. Чому ми сьогодні говоримо “вільний”, “єдина”, а Шевченко вживав “вольний”, “єдиная”? Чому, наприклад, у сьогоднішній УССР слово “стерно” або “керма” змінені на “руль” та ще багато інших слів насильно втиснено з московської мови в українську. Цікаво, які слова ми запозичили в інших народів, а які народи позичили слова в нас? Що це таке “мака-

ронізм". А таких слів у нас досить і ми почуємо їх там, де є наші люди в країнах світу; намножилося їх також і в Україні, бо там живцем нищать і російщать нашу мову.

Знання цієї проблеми змушує всіх нас основніше цікавитись проблемами української мови. Книга Ю. Шереха навчить нас багато, уведе у цікаву проблематику мовної культури, насвітлить важливість плекання мови, навчить норм сучасної мовної практики — як будувати речення, коли і де поставити кому, як правильно наголосити слово, які слова ми повинні популяризувати, яких уникати тощо.

Я свідомий того, що нас батьків і виховників повинна вражати усяка полова у нашій щоденній мові — "макаронізми", як "штор", "стріт", "гавз", "гарбіджі", не властиві зворооти такі, як: "написав в українській мові", "жив у Вінніпегу як студент", чи такі популярні дивовижі, як: слідуючий, діточий, сейчас, зглядно, містоголово, дякуючи пам'яті, між ними а нами, один а два є три, вишивки вишиті юначками, розказано пласт. старшиною про розвій і б. ін.

Цих неправильних зворотів у мові наших власних дітей багато. І ми самі точно не знаємо, як їх виправляти, плекати культуру мови у щоденному житті. Це постійно ми зауважуємо не тільки в домашньому й шкільному житті. Турбуються цим наші мовники й заавансовані журналісти та публіцисти. В яких мовних нетрах виростають наші молоді працівники пера у їхній журналістичній і літературній праці.

Книга, про яку подбали наші подруги з куреня "Ті, що греблі рвуть" перед виїздом за океани, могла б нам дуже допомогти. Ми самі могли б проводити у своїх осередках цікаві курси вивчення української мови у наших власних домах, при нагоді товариського співжиття. І тим самим могли б допомогти собі самим, українським школам і передусім нашим власним і пластовим дітям. Плеканням і збагачуванням нашого національного найбільшого скарбу — органу нашої душі, серця та ума — нашої мови ми можемо дати великий вклад у скарбницю України. Першим кроком у цьому напрямі було б те, щоб ми поцікавилися, закупили й використали у своєму домашньому й громадському житті "Нарис сучасної української літературної мови" Юрія Шереха. Цей почин дав би подругам "Греблям" стимул подбати про новий її наклад чи про нову книгу з ділянки української культури.

Володимир Соханівський

До джерел Пласту

Роман Олесницький

ПОЧАТКИ ПЛАСТУ В АВСТРАЛІЇ

У 1966 році Союз Українських Організацій в Австралії видав 860-сторінкову збірку матеріалів до історії поселення українців в Австралії. На 18 сторіках цієї збірки розказано про розвиток Пласту в роках 1948 до 1965. У статті дуже мало уваги приділено початковому періодові 1948 — 1951 років, якому присвячено всього 12 рядків, а в цьому 5 рядків 1-му Крайовому З'їздові в Сідней.

Нещодавно Головна Пластова Булава, плянующи видати історію Пласту на еміграції, звернулася до мене з пропозицією виготовити історію саме цього часу. На жаль, розшуки за джерелами виявили, що всі офіційні документи, у цьому відписи писем, протоколи, звіти і т. п., з 1948-51 років затрачено і що тепер їх неможливо ані віднайти, ані відтворити. Не маючи джерел, не можна писати історії. Все таки було б шкода, щоб ці три доволі активні роки нашого "організаційного дитинства" на цьому континенті зовсім викреслити з пам'яті. Тому теж хочу коротко відтворити їх історію спогадами про наші перші кроки, зосереджуючися головню на основних проблемах, як я їх нині пам'ятаю.

У половині 1948 року я зголосив був Головній Пластовій Старшині в Мюнхені, що задумую емігрувати в країну кангурів. У висліді ГПС просила мене зайнятися організацією Пласту між новоселенцями в цій країні у формі "найкраще пристосованій до льокальних обставин", не даючи ніяких конкретних вказівок і не прецизуючи ніяких умов і обмежень. Я погодився, і так мене призначено Уповноваженим ГПС для цього завдання.

ПОЧАТКОВА ЕМІГРАЦІЯ. ЗНОВУ В ТАБОРІ.

Транспорти європейських емігрантів з деяким числом українців почали прибувати до Австралії щойно в другій по-

ловині 1948 року. Були це виключно робітничі транспорти, що склалися з самітніх жінок і чоловіків, бездітних подруж і батьків, які часово залишили свої родини в Німеччині. Це важлива обставина тому, що в перших місяцях нашого поселення ми мали тут певну кількість сеньйорів і старших пластунів, у більшості віком понад 20 років, але не було молоді в юнацькому і новацькому віці.

Всі емігранти були зв'язані дворічним контрактом, який зобов'язував їх працювати на роботах і в місцях, призначених урядом. Спершу приміщувано їх в окремих перехідних таборах, звідкіля, по кількох тижнях, влаштовувано на фізичних роботах у фабриках, лісах, на фармах і т. п., розкидуючи по цілій країні. Без згоди уряду їм не вільно було міняти місць праці і перебування. Тож таке розпорошення ніяк не посприяло творенню компактних національних поселень.

Я приїхав одним з перших транспортів у жовтні 1948 р. до табору в Батгurst у Новій Південній Валії, де кілька днів пізніше привезено ще один транспорт новопоселенців з Європи. Між українцями обох транспортів було кільканадцять сеньйорів і старших пластунів і це дало нам змогу відбути першу пластову нараду в австралійському буні біля табору, в листопаді 1948 р. Пригадую собі тоді сеньйорів Драгана Романа, Пеленську Стефу, Рибачека Богдана, Саврія Ярослава, Барчинського Юрія і старших Наконечних, Берегуляків, Триша Тараса й інших.

З'ясовуючи наші організаційні можливості, ми сумнівалися в нашу спроможність створити в Австралії самостійну пластову організацію на зразок Союзу Українських Пластунів у Німеччині. Брали ми тоді до уваги дві можливі розв'язки, а саме: організаційно пов'язатися з австралійською скавтовою організацією, або приєднатися до евентуальних загальногромадських і церковних українських організацій у формі пластових секцій, або в подібному характері. Перша альтернатива була зумовлена запевненням можливості нашої організаційної окремішності в рамках державної асоціації, друга залежала від розв'язки питання загальної організації українців в Австралії.

ПРИЗНАЧЕНІ НА ЗАГИБЕЛЬ

Слід підкреслити, що до цього часу справді не було в Австралії українських емігрантів, за винятком кількох осіб, з яких найвизначніший і без сумніву найбільше відомий був сид-

неєць, ветеринар за званням, д-р С. Барчинський. Знайомство з ним видавалося мені окремо важливим. Знаючи австралійські обставини, він міг найкраще дорадити, що і як нам слід робити. Тому теж, зараз по моєму приїзді до Сіднею в грудні 1948 р. (там мене приділено на працю), я постарався з ним познайомитися. Про мене він уже знав з повідомлення Українського Центрального Допомогового Комітету в Німеччині, і зразу між нами уклалися доволі сердечні стосунки. На жаль, він розцінював можливості організованого чужонаціонального життя в Австралії дуже песимістично, вважаючи, що тутешній уряд ніколи не дозволить творити окремі національні з'єднання і буде всіма засобами старатися асимілювати новопоселенців. На його думку, не можна було розраховувати на створення національних організацій, шкіл, преси тощо і треба було передбачувати нашу повільну національну загибель. Коли йде про Пласт, він не бачив іншої можливості, як з'єднатися з австралійським скавтігом або творити секції молоді при австралійських церквах.

По думці наших перших нарад у перехідному таборі, і до деякої міри упевнений міркуваннями д-ра Барчинського, я нав'язав зв'язки і започаткував офіційні переговори з тодішнім федеральним секретарем австралійської скавтської організації, м-ром Стоддартом, в січні 1949 р. На жаль, ці переговори давали привід до турбот і до деякої міри підтверджували побоювання д-ра Барчинського. Хоч Головна Скавтська Управа погоджувалася була на творення окремих низових національних клітин, вона твердо вимагала їх повного організаційного і оперативного злиття з австралійською організацією, включно з вимогою присяги в офіційній австралійській версії, австралійської форми однострою і відзнак тощо. Очевидно, про будь-яку окремішність на вищих організаційних щаблях, починаючи від дистриктових проводів, не було й мови. У загальному з'ясовані мені тоді умови були цілком неприйнятні.

СТАРАЄМОСЯ ОРГАНІЗУВАТИ ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

Видавалося проте, що треба було шукати іншої розв'язки і подбати про творення українських загальногромадських товариств, щоб при них можна було існувати й Пластові. Тому теж, на мою пропозицію, на нараді тодішнього нашого сіднейського активу — без участі д-ра Барчинського — порішено звернутися до федерального уряду з проською заснувати

українську національну організацію в федеральному оформленні зі стейтовими філіями. Мене зобов'язано скласти проект статуту такого товариства і текст відповідного супровідного листа до уряду. Проект цей продискутовано і одобрено майже без змін. Його мовно поправив учитель англійської мови на мовних вечірніх курсах для новопоселенців, я видрукував його на позиченій від естонців друкарській машинці і, разом зі супровідним письмом, вислав до апробати федеральному урядові в столичній Канберрі в березні 1949 р.

На відповідь довелося ждати доволі довго. Через два місяці мене переселено до Аделаїди в Південній Австралії, де й вона найшла мене при кінці серпня 1949 р. Характерним було офіційне ствердження, що, на основі обов'язуючих законів, уряд не може заборонити творити окремі національні організації, не зважаючи на те, що це йде в розріз з основною політикою уряду у відношенні до новопоселенців (sic!).

Вже до цього часу, без питання про дозвіл, утворено було першу Українську Громаду в Аделаїді (15. 5. 1949). Потім виказалось, що такого дозволу не дуже то й було треба. Однак урядова відповідь остаточно переконала сіднейців у можливості організованого українського життя (вона, здається, переконала навіть д-ра Барчинського) і спричинилася до негайного скликання установчих загальних зборів сіднейської Громади на кінець жовтня 1949 р. Подібно засновано Громаду в Мелбурні (стейт Вікторія) з початком вересня цього ж року. Таким чином заіснували практичні можливості організувати пластові гуртки при громадах у столицях трьох стейтів Австралії, де поселилося найбільше українців. Ці можливості використано лише на коротку мету.

ПЕРШІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ КРОКИ

Як уже згадано, у перших переселенських транспортах майже не було дітей і на ділі не було кого організувати. Родини з дітьми почали приїздити щойно в середині 1949 р. Матерей з дітьми приміщували в переселенчих таборах, батьки ж скоро виїздили на роботу і, коли зуміли забезпечити мешкання, забирали до себе свої родини.

Вже на деяких кораблях самотужки організовано пластові гуртки. Такі ж пластові гуртки, чи навіть курені, спонтанно творилися в перехідних таборах за ініціативою деяких активніших сеньйорів. Вони з правила проіснували якийсь

час і завмирили по виїзді виховників або учасників з табору (Батгurst, Вудсайд, Ковра, Грета і т. п.). Зокрема дошкульно відчувалося брак чоловічих виховників, які виїздили доволі скоро. Ці короткотривалі пластові з'єднання не були організаційно пов'язані і по більшості велися на зразках з Німеччини. Уповноваженому ГПС було незвичайно важко втримати контакт з організаторами цих гуртків, мабуть через їх організаційну відразу до писання листів і складання звітів.

У деяких випадках ці пластові з'єднання нав'язували зв'язки з місцевими австралійськими частинами, які ставилися до них дуже прихильно, трактуючи їх як своїх майбутніх членів. Це було причиною певної тривоги, бо видавалося, що деякі наші гуртки формально пов'яжуться з австралійським скавтіngом (Грета — Н.П.В.) і тим послаблять наші шанси в переговорах з австралійським проводом.

Цей стан проіснував менш-більш до половини 1950 року. Паралельно, з кінцем 1949 року, почали кристалізуватися більші осередки постійного поселення нашої еміграції, до яких почали напливати родини з молоддю. Три більші осередки зарисовуються тоді в столицях стейтів Нової Південної Валії (Сідней), Вікторії (Мелбурн) і Південної Австралії (Аделаїда), а менші в Квінсландії (Брізбен) і Західній Австралії (Перт і Нортгем). Початково постав доволі великий осередок в Канберрі (Столична Територія), але він скоро змалів та втратив своє значення. З появою цих осередків заіснували теж можливості тривалої організаційної праці.

Нові обставини призвели мене до того, щоб покликати в травні 1950 року Тимчасовий Крайовий Пластовий Провід, складений із сеньйорів Південної Австралії. У його склад увійшли сен. Е. Гурко — секретар, Я. Андрухович — організаційний референт і М. Шевчик — фінансовий референт. Тимчасовий Провід поклав собі три завдання:

- 1) остаточно вирішити наше відношення до австралійської скавтової асоціації,
- 2) визначити організаційні форми товариства,
- 3) провести крайовий загальний з'їзд і тим започаткувати нормальну працю організації.

ЗНОВУ ПЕРЕГОВОРИ З АВСТРАЛІЙЦЯМИ

Мої попередні розмови з австралійською асоціацією в 1949 р. не були остаточно зобов'язуючі і залишали нам мож-

ливість відклику від постанови федеральної управи до міжстейтової скавтської Конференції. Зокрема мої пізніші розмови з новим федеральним секретарем, м-ром Кемпом, давали деякі надії на можливість компромісу. Тому теж у червні 1950 р. ми внесли офіційне прохання на розгляд федеральною конференцією стейтових проводів асоціації, що відбулася в липні 1950 року. Наші домагання зводилися в основному до таких пунктів:

- 1) Дозвіл творити окремі національні скавтські частини,
- 2) Підчинення цих частин скавтському лідерові даної національності,
- 3) Створення Ради всіх чужонаціональних лідерів під проводом окремого "комішенера", встановленого і відповідального перед Головною Квартирою Асоціації,
- 4) Власна присяга з додатком лояльності до Австралії,
- 5) Власна відзнака поруч офіційної австралійської відзнаки.

На жаль, Конференція відкинула всі наші домагання, вповні затримуючи лінію, визначену постановою Лондонської Імперіяльної Квартири з 15. 12. 1947. Щоправда, допускалося можливість творити низові національні частини, але під умовою, що вони підчиняться найближчому льокальному австралійському проводові, не дозволяючи тим на ніяке пов'язання цих частин у більші національні з'єднання. Прийнято теж тоді політику піти понад голови поодиноких національних скавтських провідників. У висліді розпочато по таборах пожвавлену організацію міжнародних скавтських груп, зустрічей з молоддю тощо, а по школах збільшено натиск вступати в австралійські частини. Початково цей рух був досить успішний і спричинив у нас певне затурбовання. Часто допомагали в цьому самі батьки, мовляв, так буде дітям краще. Ситуація була зокрема критична в деяких коледжах, де молодь, позбавлена опіки батьків, легше піддавалася чужому впливові. В загальному, однак, акція була неуспішна на довшу мету.

Мені не відомо, щоб, крім лотишів, будь-яка національна група погодилася на умови австралійської асоціації, і всі вони, як і ми, пішли шляхом повного відокремлення.

Окремою справою було питання зв'язків з т. зв. Олд Скавтами ("Б. П. Гілд оф Олд Скавтс"), що є міжнародньою організацією, аналогічною до нашого сеньйорату. Щоб не порива-

ти зв'язків з міжнароднім скавтінгом, за згодою ГПС ми вирішили утворити український відділ цієї організації в Аделаїді, який офіційно зареєстровано щойно 8. 5. 1951 р. Не проявив він більшої діяльності, як і цілий австралійський олдскавтський рух, який по деяких проблисках активності повільно завмер. Видається, що це була самотня українська група Олд Скавтів у світі.

НАШЕ ПРАВНЕ І ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ

Перші позатаборові юнацькі і новацькі частини творилися в більших осередках постійного поселення головно заходами місцевих сеньйорів. Вони з правила прибирали патронат льокальних громад, що з них кожна в своєму статуті забезпечувала можливість гуртування молоді. Ця розв'язка, хоча й сприємлива на коротку мету, не давала змоги однородної праці. Тому теж по довгих міркуваннях ми вирішили утворити окрему, незалежну від громад, самостійну пластову організацію. За австралійським законом реєстрація товариств нормована стейтовими приписами і проводиться в кожному стейті зокрема. В деяких випадках вона взагалі не потрібна. Ця обставина диктувала природний організаційний розподіл на окружні одиниці з засягом дії в рамках поодиноких стейтів. Цей розподіл став основою першої версії статуту організації, яку склав Тимчасовий Провід і одобрив Перший Крайовий З'їзд. Він залишився дійсним по нинішній день.

Такі обласні клітини, очолені обласними проводами, утворено в Мелборні в листопаді 1949 р. (сен. М. Осідач), в Аделаїді в січні 1950 р. (сен. М. Шевчик) і в Сіднею в травні 1950 р. (сен. О. Коржанівський).

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ НАРОСТАННЯ

Важко нині відтворити, яким темпом наростало членство організації в 49 — 51 роках. Як пригадую, при кінці 1950 року в цілій Австралії було около 160 реєстрованих членів, у цьому поверх 25% сеньйорів, 35% старших пластунів, 25% юнаків і юначок і понижче 15% новаків і новачок. Ці числа показують, що організація молодших уладів на місцях з різних причин ішла також пиняво. Порівняльно великий чисельний склад сеньйорату і старшого пластунства давав однак запоручку можливості посиленої організації цих уладів у більше усталізованих умовах. Це сподівання виправдалося тільки піз-

ніше. Як завжди, інтенсивність організації на місцях залежала вповні від активності місцевих сеньйорів (тодішній крайовий референт сеньйорату — сен. Я. Кужіль, Сідней) і старших пластунів. В той час вони всі були заклопотані влаштуванням свого приватного життя, а багато з них були теж зайняті загальногромадською працею.

В основному, організація осередків повинна була проводитися, в цьому переходовому часі, за загальними тимчасовими організаційними приписами Головної Пластової Старшини. Вони визначували пластові власті, величину і членство поодиноких з'єднань і обов'язуюче назовництво. На жаль, перші організаційні клітини в Австралії не дотримувалися повністю цих постанов, і не раз творилися дивовижі, головно в пластовому назовництві (н. пр. Надзірна Рада в Мелборні). Край цьому безпорядкові поклав щойно 1-ший Крайовий З'їзд.

ПЕРШИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД

Початковий організаційний період Пласту в Австралії закінчив 1-ший Крайовий З'їзд в днях 16 і 17 червня 1951 року в Сідней. На ньому обрано першу Крайову Пластову Старшину (Р. Олесницький — голова, члени: І. А. Гриневич, Х. Погорецька, Є. Гурко, Т. Грушкевич, В. Турчик, Я. Кужіль), оформлено пластову організацію як окреме товариство в крайовому розмірі та прийнято цілий ряд постанов організаційного й адміністративного порядку. Цей з'їзд слід уважати початком нормального організаційного існування Пласту в Австралії.

Знання рідної мови — це багатство, знак, що хтось має зацікавлення інтелектуальні та естетизні. У відзутті краси слова — джерело людської культури. Той, хто не знає рідної мови або її цурається, сам себе засуджує на убогість душі, стає безбатенком.

У хвилинах сумнівів, прикрих переживань туга за добром, красою, рідною країною, мова стає опорою і розрадою. Коли б не стало української мови, не стане сили боротися за здійснення ідеалів.

В. Сухомлинський

НАШІ ВТРАТИ

У пошані бл. п. пл. сен. д-ра Петра Маркіяна Ісаїва, що відійшов у Вічність 26 лютого 1973 р.

У болочу річницю смерті бл. п. пл. сен. кер. д-ра Петра Маркіяна Ісаїва членство Осередка Праці УПС клонить низько голови у пошані пам'яті свого незабутнього друга, взірцевого пластуна виховника, громадського діяча, колишнього довголітнього голови Крайової Управи УКАО "Обнова", визначного релігійного, наукового і шкільного діяча, атвора чисельних історично-наукових розвідок з обсягу історії України, зокрема княжої доби й історії нашої церкви. Вічна Пам'ять!

На видавничий і пресовий фонд "Пластового Шляху" в пам'ять бл. п. пл. сен. Петра М. Ісаїва зложили пожертви

пл. сен. Оксана Воскобійник — 6.00, пл. сен. Оксана Генгало — 4.00, пл. сен. Люба Кивелюк — 1.00.

У Вінніпезі 7 квітня 1974 р. ненадійно відійшов у Вічність на 64 році життя бл. п.

пл. сен. о. митрат ДМИТРО ШЕВЧУК

парох, шамбелян, канцлер Митрополичої Консисторії, станичний Пластової Станиці Вінніпег, активний член УПС, пластовий капелян, громадський діяч, шанований парох — організатор будови модерної, однієї з найкращих архітектурних пам'яток Манітоби, Церкви св. Михайла в Трансконі, дбайливий душпастир про християнське та національне виховання своїх парохіян та зокрема дітвори, невтомний працівник у Христовому винограднику.

10 Курінь УПС "Чорноморці з глибоким смутком і жалем повідомляє всіх Друзів-Пластунів і Громадянство, що 11-го лютого 1974 р. відійшов у Вічність їхній незабутній Побратим "Лев" Чорноморець ч. 116

св. п.

пл. сен. довір'я проф. ЛЕВ М. ПОПОВИЧ

голова і довголітній член Станичної Ради в Нью-Йорку, голова Осередку Праці пластових сеньйорів, голова Управи і головний редактор Союзу Українських Філятелістів в Нью-Йорку та член Спілки Українських Журналістів Америки.

Замість квітів на свіжу могилу свого незабутнього члена "Лева" 10 Курінь УПС-ів "Чорноморці" складає \$25.00 на пресовий фонд "Пластового Шляху".

Листування

Шановна Редакціє!

Відповідаю на Ваш лист, який був поміщений в числі 4/39, 1973. Поміщую свою відповідь у нашому "Листку зв'язку Племені Сіроманців" ч. 15. 3. 1974, бо якби я післав безпосередньо до "П. III.", то Ви б її не помістили там.

Я не хочу "Пластового Шляху" — повторюю ще раз, бо він мені не потрібний, є він витратою пластових грошей. Те, що було написано в одному числі Вашого журналу, те саме є в кожному іншому числі. Пластові проблеми ми обговорюємо завжди в той самий спосіб, "пластун не повинен..." Я не хочу більше бачити цього речення, бо воно показує, які люди в Пласті задофані й сліпі.

Наші сеньйори, старші пластуни і юнаки курять цигарки, а декотрі навіть і наркотики. Все, що я досі чув на цю тему в Пласті — це "пластун не повинен курити". Чи наш пластовий провід сліпий і глухий?... Чи може думає, що це моя уява про те курення в Пласті?...

Наші сеньйори, старші пластуни і юнаки п'ють горілку. Чи може мені скажете "пластун не повинен..." і це буде Ваш вихід із ситуації?

До новацтва приймають дітей, які ані одного слова не говорять по-українському. Це діти наших англомовних українців, нових емігрантів, діти нашої інтелігенції.

Наші пластові провідники на своїх постах вже 20 до 30 років й більше. Вони завжди нарікають, що "мусять тягнути працю", але коли ці обов'язки хоче перебрати молодший, то все чуємо: "Він незрілий", "має довге волосся", "він їздить на мотициклі..." такі й ще інші завваження.

І знову на стор. 5 найновішого числа "П. III." ч. 4/39 читаємо: "Тому мішані подружжя рішуче засудити...", "...а перше і найголовніше завдання батьків — дати своїм дітям знання української мови".

Я знаю, що повинно бути! Не говоріть мені цього ще і ще раз!

Як можна буде писати контрверсійні думки про те, як розв'язувати наші виховні проблеми, якщо можна буде дискутувати й висловлювати непопулярні думки, інші від тих, які вже досі тисячі разів були висловлені, якщо можна буде подати інші ідеї щодо розв'язки проблеми, а не тільки говорити "так повинно бути", тоді я радо буду читати "П. III."

Щоб із того, що тут висловлюю, не виходило, що я тільки критикую, а не вмію стати в ряди тих, які активно спричиняються до розв'язки наших проблем, долучую дві з моїх статей у яких подаю можливі розв'язки проблем. Підкреслюю, що вони призначені тільки до дискусії. Хай ніхто не відважиться мені сказати, що я висловлюю думку мого Племені Сіроманців чи думку КПС-США (тепер я її член). Це моя особиста думка.

пл. сен. Теофіль Старух, См.

Дорогі Друзі!

Думки пл. сен. Любомира Онишкевича, висловлені у "П. III." ч. 3, 1973, заставили мене призадуматися над тим, чи не було б доцільним поміщувати на сторінках нашого журналу матеріал, який познайомлював би читачів з творами наших сучасних письменників, поетів, композиторів та взагалі творців культури. Це дало б змогу старшому пластунству і сеньйорам користуватися цим матеріалом для особистих потреб та вживати його в їхній щоденній виховній праці з юнацтвом. Матеріал був би доступний усім, бож усі передплачують "П. III.", хоч можна сумніватися, чи всі його читають.

Треба вітати резолюцію КУПО, яка зобов'язує нас притягати до суспільної праці широкі кола пластової молоді. Допоміжним засобом може якраз служити в тому ділі вміло підібраний мистецький матеріал. Він зацікавить читачів і допоможе їм у праці з тими, що відстали від рідного середовища. Чимало сучасних творів можна зустрічати в різних періодичних виданнях, але вони доходять до рук не багатьох. У нас свій пластовий журнал і в ньому хочемо знаходити те, що нас цікавить і що необхідне для виховників.

Саме тепер підготовляємо на нашому терені Орликіяду під гаслом: "Сучасна Україна". У програмі будуть доповіді й гутірки на цю тему. Плянуємо теж конкурс для виконавців мистецьких творів письменників, поетів, композиторів сучасної України. Юнацтво звертається до нас за матеріалом, а його роздобути не легко.

Подам тут конкретний приклад на те, як можна б зробити зміст "П. III." цікавішим, а при цьому й придатнішим у нашій виховній роботі. У своєму репортажі про ЮМПЗ-1972 пл. сен. І. Костюк згадає інсценізацію гуцульського весілля, що входило в мистецьку програму з'їзду. Це дуже цікава інформація, але наскільки кориснішим було б мати змогу познайомитися з деталями: сценарієм, музикою, текстом. Це дало б нам повнішу картину події й допомогло б використати матеріал для наших потреб, пристосувати його для наших обставин і спроможностей. Уважаю, що вміщування такого матеріалу — це один із засобів, який допоможе, щоб "П. III." попадав у руки читачів і не припадав порохом на їхніх полицях.

У редакційній статті "П. III." ч. 3, 1973 зустрічаємо гарне побажання, щоб наші пластові видання ставали помостом між проводом і членством, знаряддям збагачування знання. Правильне теж і зауваження про брак контакту між нашими пластовими спільнотами, розсіяними по різних закутинах світу. Тому "П. III." повинен служити теж і помостом, що єднав би нас поперез широкі моря.

Щоб підтримати виявлені тут думки, долучую до мого листа вірш Валерія Гончаренка з короткою біографічною нотаткою про поета і прохаю, щоб Ви помістили їх у найближчому числі "П. III."

Скоб!

Пл. сен. Ярослава Болух

ВАЛЕРІЙ ГОНЧАРЕНКО

Народився 1942 р. в селі Верхня Ольхова, на Луганщині. Перші вірші були надруковані в газеті "Молода Україна" у 1962 р., згодом у журналі "Зміна" та інших.

ЗАМІСТЬ МОНОЛОГА

*Бути променем, хож краплиною,
Лиш світлитися Україною.
Бути вітром, затятим вітром,
Снів про неї нести по світу.
Бути колосом, хож зерниною —
Тільки б нею ... нею — Україною.
Україно, і вдень і нізгю
Наді мною твоя любов.
І твоє степове облизгя
Із бровами густих дібров...
Що мої перемрії варті
Перед шелестом верб гнугких!
Буду просто стоять на варті
Неповторних пісень твоїх
Мимо парків осінньосонних,
Крізь пожовклі сумні листи —
Як великий нахугий сонях —
Буду серце у грудях нести.*

З книги «Шістдесят поетів шістдесятих років» (Антологія нової української поезії) упорядкування Богдана Кравцева.

ЦЕСУС В ОБОРОНІ ВАЛЕНТИНА МОРОЗА

ЦЕСУС, одержавши інформації про сучасний стан здоров'я Валентина Мороза — визначного українського історика, про знущання з нього, неймовірні переслідування збоку КГБ, вирішив розпочати акцію в його обороні різними шляхами.

1. Закликаємо всіх студентів зацікавитися сучасним станом руху спротиву в Україні та одночасно познайомитися із творами Валентина Мороза ("Серед Снігів", "Хроніка опору", "Репортаж із заповідника ім. Берії", "Замість останнього слова" та інші).

2. Закликаємо всі студентські та молодечі організації стати ініціаторами комітетів для:

- а) Поширення інформацій про каторгу та стан здоров'я Валентина Мороза;
- б) Підготовки громадських вечорів, на яких слід подати матеріали та виголосити доповіді на тему резистансу в Україні;
- в) Підготовки та відбуття успішних демонстрацій в обороні Валентина Мороза;
- г) Підготовки інформацій про Валентина Мороза та про дію Комітетів Оборони Валентина Мороза для преси;
- г) Виготовлення та висилки листів: до Об'єднаних Націй, на Міжнародного Червоного Хреста, до Міністерств Закордонних Справ, до Міністрів, Сенаторів, Членів Конгресу та членів Парляменту у всіх державах;
- д) Спонуляризованія матеріалів Самвидаву: Вісників та захлавної літератури;
- е) Переведення збірки на Фонд для Оборони Валентина Мороза.

3. Звертаємося до Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців із проською моральної підтримки нашої акції. Звертаємося до всіх Об'єднань Громадських Організацій у справі активної підтримки.

4. ЦЕСУС бере на себе завдання створити Міжнародний Комітет Оборони Валентина Мороза, до якого увійдуть визначні академічні діячі із цілого світу.

5. Завдання Міжнародного Комітету Оборони Валентина Мороза буде:

- а) Домагатися звільнення Валентина Мороза;
- б) Жадати можливості перевірки здоров'я Валентина Мороза компетентними міжнародними чинниками;
- в) Домагатися опублікування матеріалів про нелегальний суд над Валентином Морозом в листопаді 1970-го року, коли його за-суджено на дев'ять років тюрми та п'ять років заслання;
- г) Жадати, щоб в Об'єднаних Націях, на Генеральній Асамблеї, Амбасадори США та Канади поставили на порядок нарад справу

порушення Хартії Об'єднаних Націй у зв'язку з переслідуваннями
Валентина Мороза та інших політв'язнів.

За Управу ЦЕСУС-а:

Андрій В. Чорнодольський
Голова

Юрій Веретельник
Референт Міжнародних Зв'язків

ДАТКИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

До Адміністрації "Пластового
Шляху", Торонто

Шановні і дорогі Друзі!

У прилозі пересилаємо поштовий
переказ на дол. 10.—, з яких дол.
6 просимо зарахувати на передпла-
ту "Пластового Шляху" на 1974 р.,
а дол. 4.— на пресфонд.

"Пластовий Шлях" радо перечи-
тують і наші друзі непластуни, бо
тематика дописів дуже цікава й різ-
номанітна. Не диво, що кожний мо-
же знайти щось відповідне для сво-
го смаку і зацікавлення.

Щастя Вам Боже й далі! Бажає-
мо всього найкращого й вітаємо щи-
ро нашим

Скоб!

пл. сен. Роман Т. Заяць і
пл. сен. Галя Заяць

ДАТКИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

від 1 березня до 31 травня ц. р.

СПША:

По \$25.00

Замість квітів на могилу св. п. пл.
сен. довір'я проф. Лева М. Поповича
з Нью-Йорку, \$15.00 склали Яросла-
ва, Анатоль і Олесь Поповичі і
\$10.00 Антоніна Возьна, Нью-Йорк;

Замість квітів на могилу свого не-
забутнього члена "Лева", пл. сен.
довір'я проф. Лева М. Поповича,
склали \$25.00 члени 10 Куреня УПС-
ів "Чорноморці".

\$20.00

Пл. сен. Юрій Витанович, Берклі
Гайтс;

\$12.00

Пл. сен. Атанас Слюсарчук, Діт-
ройт;

по \$11.00

Замість квітів на могилу св. п. пл.
сен. кер. Петра Маркіяна Ісаєва, пл.
сен. Оксана Генгало — \$4.00; пл.
сен. Оксана Воскобійник — \$6.00 і
пл. сен. Люба Кивелюк — \$1.00, усі
з Філядельфії, разом \$11.00;
Пл. сен. Володимир Гойдиш, Нью-
Йорк;

по \$10.00

Пл. сен. Ростислав Смик, Чикаго, за-
мість квітів на могилу св. п. пл. сен.
кер. д-ра Володимира Помірка; ст.
пл. Юрій Тарасюк, Розелл;

\$6.00

Ст. пл. Ярослав Ганкевич, Чикаго;

\$5.00

Пл. сен. Володимир і Дарія Федорів,
Рокі Рівер;

по \$4.00

Пл. сен. Софія Кульчицька, Чикаго;
пл. сен. Олена Осередчук, Крен-
форд; пл. сен. Роман і Галя Заяці,
Чикаго; пл. сен. Емілія Дзюба, Воф-
фало;

\$3.50

Пл. сен. Володимир Реннер, Озон
Парк;

по \$3.00

Пл. сен. Ярослав Рак, Мейпелвуд;
пл. сен. Авра Слюсарчук, Скенек-
теді;

по \$2.00

Пл. сен. Лариса Музичка, Кентон;
пл. сен. д-р Олександр Якубович,
Парма; пл. сен. Володимир Гнатків-
ський, Вейсайд; д-р Ілля Карапінка,
Ірвінгтон; пл. сен. Галина Пісецька,
Балтімор; пл. сен. Ростислав Ратич,
Едісон; пл. сен. Василь Вергун,
Скрентон;

\$1.50

Пл. сен. Осип Стецура, Бронкс;

по \$1.00

Пл. сен. Іванна Медвідь, Гарфільд;
пл. сен. Андрій і Віра Мицьо, Нью-
арк; пл. сен. Роман Микита, Кліф-
тон;

КАНАДА:

\$50.00

Пл. сен. Роман і Ірина Вжесневські,
Торонто, замість квітів на могили
св. п. інж. Івана Лучкова з Торонто
і о. Дмитра Шевчука з Вінніпегу;

\$6.00

О. М. Сопуляк, Едмонтон;

по \$5.00

Пл. сен. Марія Павлишин, Торонто,

замість квітів на могилу св. п. Лідії
Клюфас з Торонто; пл. сен. д-р Во-
лодимир Соханівський, Торонто; пл.
сен. Степан Шпак, Гамільтон;

\$4.00

Пл. сен. Оксана Крайківська, Ед-
монтон;

по \$3.00

Пл. сен. Василь Палієнко, Торонто;
пл. сен. Юрій Бабій, Торонто; пл.
сен. Лев Винницький, Торонто;

\$2.00

Пл. сен. Марта Стрілецька, Монтре-
аль; пл. сен. Софія Климкович, Ед-
монтон; пл. сен. Василь Янішев-
ський, Торонто; пл. сен. Богдан Бе-
режницький, Монреаль; Зенон Ко-
билянський, Гамільтон; пл. сен. Бог-
дан Олійник, Едмонтон; пл. сен.
Ольга Манастирська, Едмонтон;
Іван Стан, Вернон;

\$1.50

Ст. пл. Зенон Мельник, Торонто;

ІНШІ КРАЇНИ:

\$5.25

Пл. сен. Василь Ісаїв, Аахен, Ні-
меччина

\$2.00

Пл. сен. Роман Гринаш, Манчестер,
Великобританія

Від 1 березня до 31 травня ц. р.
склали на пресфонд "Пл. Шляху"

із США 32 датки \$181.00

з Канади 18 датків 101.50

з Німеччини 1 даток 5.25

з Великобританії 1 даток 2.00

Усі разом \$289.75